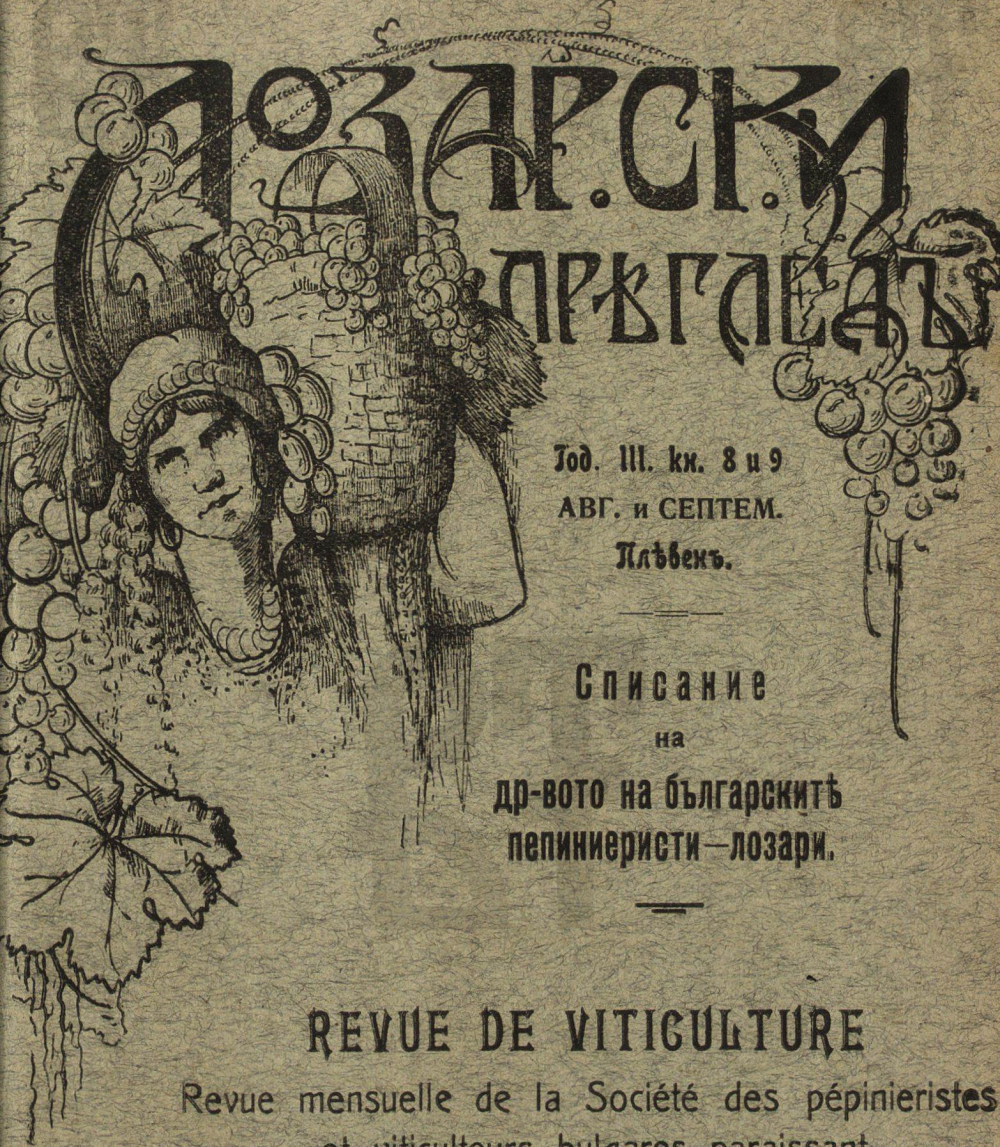

ЛОЗАРСКИ ПРЕГЛЕДЪ

Год. III. кн. 8 и 9
АВГ. и СЕПТЕМ.
Плѣвекъ.

Списание
на
др-вото на българскитѣ
пепиниеристи — лозари.

REVUE DE VITICULTURE

Revue mensuelle de la Société des pépinieristes
et viticulteurs bulgares paraissant
à Plevén (Bulgarie).

СЪДЪРЖАНИЕ.

	Стр.
Лозарски съборъ и изложба въ гр. Ломъ	209
Пероноспората	213
Изъ нашитъ лозя	217
Закържевяване на лозата или акариноза	220
Rot-Blanc. (Бъло гниене).	224
Връннето на мъстътъ и значението на сърната киселина	225
Въ какво трѣбва да се изрази работата на специалисти- тъ и нѣкъдѣ на агрономитъ за правилното и бър- зото възобновяване на лозята	231
Овощарство. Беридба, опаковка и съхранение на овош- нитъ плодове	233
Една нова болестъ по дюлитъ у насъ	237
Трибуна. Отворено писмо до г. А. Кузмовъ	240
Хроника	241
Уставъ на Сухиндолската Лозарска Коопер. „Гъмза“	243

СЪТРУДНИЦИ.

Хр. С. Георгиевъ — Главенъ инспекторъ по лозарство въ Министер-
ството на Земледѣлието.

Бълчо Ив. Бълчевъ — лозаръ-винарь, специалистъ агрономъ при Сра-
ро-Загорската държавна катедра.

Д. Г. Овчаровъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Земледѣлското училище
— Плъвень.

Дончо Бъчеваровъ — учителъ-лозаръ-винарь въ земледѣлското учи-
лище, Обр. Чифликъ — Русе.

Н. Чукуровъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Земледѣлското училище въ
с. Садово.

С. Грековъ — агрономъ-специал. при Св. Синодъ — София.

Цв. Пеневъ — лозаръ, управителъ на Държавния лозовъ разсадникъ
— Ломъ.

Ив. Добревъ — лозаръ-винарь, техникъ въ Държавната изба—Плъвень.

Н. Недѣлчевъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Лозарското-винарско учи-
лище — Плъвень.

Н. Д. Петковъ — лозаръ-винарь-агрономъ въ Централната Земледѣл-
ска Банка — София.

В. Мариновъ — лозаръ-агрономъ въ гр. Ловечъ.

Л. Ив. Кънчевъ — лозаръ-винарь, специалистъ агрономъ при Софий-
ската земледѣлска станция.

В. Стрибърни — овощаръ-учителъ, въ Земледѣлското училище—Садово.

П. Чепишевъ — овощаръ, поднач. въ М вото на Земледѣлието.

Редакторъ: Г. К. Червенковъ.

Излиза всѣки мѣсецъ освѣнъ ноември и декември

Годишенъ абонаментъ за България 4 лв., за странство 6 лв.

Обявления и реклами се приематъ по споразумѣние. Ръкописи не се връщатъ.

Всичко, което се отнася до списанието, се изпраща до редакцията на Сп.

„Лозарски Прѣгледъ“ — Плѣвень.

Лозарски съборъ и изложба въ гр. Ломъ.

По инициативата на Ломското Окол. Землед. Лозарско Кооперативно Дружество и съ съдѣйствието на други такива въ царството се свиква Лозарски съборъ на 5 септември т. г. въ гр. Ломъ, съ слѣдния дневенъ редъ:

- 1) Ръзидбата на лозята.
- 2) Директнитѣ сортове и значението имъ за новото лозарство.
- 3) Какъвъ трѣбва да бжде закона за вината и виненитѣ произведения.
- 4) Належащи измѣнения на застрахователнитѣ условия за застраховка на лозята отъ градушка.
- 5) Общински или държавни трѣбва да сж пазачитѣ на лозята и овоцнитѣ градини.
- 6) Обща доставка на синь-камъкъ.
- 7) Лозарско-винарски сѣюзъ у насъ.
- 8) Разни.

Също на 6 септемврий ще се открие изложба по Земледѣлие, Лозарство, Овощарство, Зеленаарство и Бубарство.

Ето на частна инициатива — съборъ и изложба — цѣлящи защита на общъ интересъ, която заслужава внимание и подкрѣпа отъ всѣки бѣлгасрски гражданинъ, желающъ подобреніето на народното ни стопанство. Ролята и значението на подобни събори-изложби за подобреніето на земледѣлието и отраслитѣ му е голѣмо. За насъ — лозари, винари и овощари настоящия съборъ и изложба сж отъ по-голѣмо значение, защото ще се състоятъ тъкмо сега, когато ще се създаде законъ за вината и виненитѣ произведения — разрѣшение на най-важния и болния въпросъ на новото лозарство, модерното винарство и овощарство. На събора ще чуемъ рефератитѣ и мненията на специалисти и практики по прѣчкитѣ на тия отрасли и мѣркитѣ за прѣмахването имъ.

Изложбата въ лозарско отношение ще бжде може би първа по рода си. Гр. Ломъ е лозарски центъръ и въ него новото лозарство е прѣминало всички етапи на развитие. Тамъ сж въведени всички чужди и нашенски грозда и само държавния лозовъ разсадникъ ще изложи колекция отъ 80 бѣлгасрски сортове. Другитѣ клонове ще бждатъ сжшо добрѣ застѣпени. Значи всѣки посетителъ ще може нагледно да види много нови и модерни работи въ земледѣлието и отраслитѣ му и главно лозарството. Съ една дума, изложбата заслужава да бжде посетена отъ най-учения лозаръ до послѣдния работникъ.

Несъмнено е, че отъ правилната и умна рѣзидба напълно зависи доходността и трайността на новитѣ лозя. Тамъ ще чуемъ отъ вещь лице въ тая областъ подробно за всѣки сортъ грозде какъ трѣбва да се рѣже.

Особенно интересно ще е да чуемъ и разберемъ можемъ ли да възобновимъ лозята си съ прѣхваленитѣ отъ спекуланти директни — прями сортове, като Отело, Жакецъ-Делавари и др., ще видимъ нагледно тѣхната рожба и грозде, защото ги има доста въ Ломъ и околността и разпространителитѣ имъ не ще изпуснатъ случая да ги изложатъ въ най-съблзнителна форма.

Най-важния въпросъ поставенъ на разглѣждане е „Какъвъ трѣбва да бжде закона за вината и виненитѣ произведения“. Много се е писало и говорило по тоя въпросъ, но за голѣмо съжаление и до днесъ не е турено поне начало за разрѣшението му. Вѣрно е, че слѣдъ многото резолюции и протести отъ лозарски събори и лозарски др-ва, държавата се наклани да създаде законъ, като натовари Санитарната дирекция да състави проектъ, но още по вѣрно е, че отъ доднешнитѣ ни свѣдѣния по работата на тая Дирекция и законопроекта изработенъ отъ нея, може да се заключи, че нѣма да се създаде законъ, който да гарантира интереса на лозаря и овощаря.

Ясно е вече за всъки човѣкъ съ мозъкъ въ главата, че най-голъмата прѣчка и зло на новото лозарство това е фалшификацията и петиотизацията на вината. Да прѣскашъ лозе 6—8 пжти и пр. работи съпроводени съ много разходъ и когато изнесешъ гроздето на пазаръ и да ти се прѣдлага нищожна цѣна е една съсипия за лозаря. Днесъ гроздето се копува само за мая и вино се прави и отъ въщества врѣдни за здравето. Съ това се обогатяватъ шепа крѣчмари, фабриканти и комисионери, а съсипватъ маса лозари и лозарски работници и се трови цѣлъ народъ. Това е една скандална аномалия въ нашия стопански и икономически животъ, която частъ по-скоро трѣбва да се прѣмахне. Почти въ всички лозарски страни съществуватъ строги закони за вината, а само у насъ прѣдъ очитъ на държавници и лѣкари се шири това зло.

Законопроекта на Санитарната Дирекция (печатенъ въ кн. 3 т. г.) е непъленъ, неясенъ и слабъ да прѣмахне фалшификацията. Прѣди всичко тая обширна и сложна работа — прилагане на закона, не бива да се прѣдоставя само на лѣкаритъ, които и безъ това сж заети много. Съ това може би само ще се монополизира фалшификацията и петиотизацията отъ шепа едри капиталисти, за които много закони сж само книга. Дребния лозаръ — за когото е дума тукъ, нѣма да почувствува никакво облекчение и полза отъ тоя законъ.

Закона ще бжде приложимъ за всички, ако обгръща интереса на лозаря, фиска и народното здраве и ако се прилага отъ министерството на земледѣлието, министерството на финансиитъ и санитарната дирекция — съ участието на най-заинтересованитъ — лозаритъ.

Всѣки застрахованъ лозаръ е изпиталъ лошитъ послѣдствия на неяснитъ условия на застраховката отъ градушка. Необходимо е да се наложатъ измѣнения цѣлящи подобрѣния на условията за да се засили това дѣло и не остане нито едно лозе незастраховано.

Сжщо пазачитъ трѣбва да бждатъ държавни подъ контрола на земледѣлскитъ администратори и агрономитъ, ако искаме да ни се пазятъ лозята и овощнитъ градини.

Въпроса съ синия камъкъ може да се разрѣши, като министерството на земледѣлието се заеме още сега съ доставка на синъ камъкъ за всички лозари въ царството.

Това сж по главнитъ въпроси, които ще се разгледатъ въ събора и изискватъ часъ по скоро разрѣшение, а ще могатъ и др. да се повдигнатъ отъ участвуващитъ на събора лозари.

Добрѣ, ще се съберемъ и ще вземемъ резолюции, но не се разрѣшаватъ въпроситъ само съ това, а ще трѣбва да се узаконятъ тия резолюции. Значи трѣбва да се опираме на общественна сила, която да наложи правдивитъ ни искания. Такава сила може да бжде само единъ Български

лозарско-винарски съюзъ, безъ всѣкаква политическа тенденция — чисто професионална икономическа организация. Сдружението е спасило всички професии, то ще спаси и насъ лозаритѣ. Затова на събора ще се изкаже всѣки, трѣбва ли да образуваме такъвъ съюзъ, какъ да го съставимъ и какви цѣли да си постави. Тамъ нека освободени отъ лични дразги, въодушевени отъ общото благо си подадемъ братски ръцѣ за обща работа — обща борба противъ всичко, което спъва нашия поминѣкъ. Иначе положението на лозаря е тежко и съществуването мизерно. Борбата ще ни е морална и подкрѣпена отъ цѣлото общество, защото ще цѣли гарантиране хлѣбъ на маса българи, поднасяне на консуматора чисто и приятно вино и на държавата редовни и голѣми приходи.

Поставенитѣ въпроси на разглеждане сж много и опрѣдѣления единъ день за събора е недостатъченъ за подробното имъ разглеждане. Затова необходимо е лозаритѣ изъ царството да се събератъ прѣди събора и разменатъ мисли върху становището, което трѣбва да подържатъ делигатитѣ имъ на събора. Така дошли на събора делегати съ резолюции въ ръцѣ по въпроситѣ ще олеснятъ много събора и ще се избѣгнатъ излишнитѣ често пжти много говорения и прѣрикания. А най важно ще се гласуватъ резолюции цѣлящи за щита общия интересъ на лозарството, винарството и овошарството у насъ.

Прочие, дългъ се налага на всѣки истински лозаръ да дойде на събора и изложбата на 5 и 6 септемврий въ гр. Ломъ.

Нека бждатъ увѣрени всички лозари, че ще победимъ, защото правото и силата е на наша страна.

Въ гр. Ломъ.

На 4 септемврий ще се открие извънредно общо събрание на Дружеството на Българскитѣ пепиниеристи-лозари.

На 5 септемврий ще се открие лозарския съборъ.

На 6 септемврий ще се открие изложбата.

В. П. Мариновъ.

Пероноспората.

Нѣка направимъ единъ ретроспективенъ прѣгледъ отъ появяването на пероноспората въ България до сега, за да видимъ колко характерно е нейното раапространение и дѣйствие. За пръвъ пѣтъ тази болестъ се е забѣлѣжила въ Русчушкитѣ лозя прѣзъ 1891 година, отъ г. Ат. Ченгелевъ, главенъ инспекторъ при Министерството на Земледѣлието, въ онова врѣме учителъ въ образцовия чифликъ. Прѣзъ слѣдующитѣ двѣ години тя се констатира въ много по-голѣмъ размѣръ по всичкитѣ лозя въ страната ни, особно въ Севѣрна България и тогава лозаритѣ за пръвъ пѣтъ чуха за появяванието на нѣкаква си нова болестъ, която нарѣкоха „мана“ или „балсара“. Слѣдъ туй настѣпиха сушавитѣ 1894, 95 и 96 година, прѣзъ които пероноспората слабо се появи и не причини никакви поврѣди. Дойде обаче паметната 1897 година дѣждовна и влажна, година на „наводненията“ и пороинитѣ дѣждове, прѣзъ която тя намѣри благоприятни условия да се разпространи и развие повсемѣстно изъ цѣлата страна и тогава, тя, така да се каже, се фамилизира и съ нашитѣ лозя и се настани добрѣ. Отъ това врѣме вече лозаритѣ се запознаха отъ близо съ новата гостенка и почувствуваха нейнитѣ дѣйствия, съ голѣмитѣ опустошения и пакости, които нанесе тая година на лозята. Дойдоха слѣдъ това пакъ 1—2 години сухи, 1898 и 1899, когато заразата пѣкъ се позамѣлча. Годината 1900 бѣше дѣждовна и влажна и тя наново прояви опустошенията си. Подиръ това настѣпи единъ периодъ отъ цѣли 9 години (1901—1909), прѣзъ което врѣме пероноспората се явяваше понѣкогашъ много слаба и легка и почти се изгуби. Съ едно или двѣ, много редко въ нѣкои мѣста само съ три прѣскания, правени прѣди цвѣтѣнието и слѣдъ, когато лозаря намѣри свободно врѣме, тя се правеше безвредна и лозята биваха съвършено запазвани. Само съвсѣмъ непръсканитѣ лозя пострадаха и то къмъ края на сезона, а имало е случаи и тѣ да оставатъ здрави. Нѣкои години, даже, болестъта почти никакъ не се явяваше и никакви слѣди отъ нея по лозята не можеха да се намѣрятъ. Този, именно, периодъ съвпада съ най усиленото възобновление на лозята. Възобновенитѣ по рано лозя, дошли на плодъ, дадоха отлични резултати и това възрадва и насърдчи лозаритѣ. Тогава бѣше, така да се каже, „медения мѣсецъ“ на американскитѣ лозя. Имахме, даже, една година, 1908, когато на всѣкъждъ възобновенитѣ лозя дадоха една чудесна реколта по количество и качество, лозаритѣ се намѣриха въ затруднение да приберятъ гроздето си, което постигна да се дава 15—18 лева стотѣ оки и тогава най скептицитѣ почнаха

да върватъ, че нѣма да бжде далечъ врѣмето, когато ще достигнемъ положението при старото лозарство и даже да се тревожатъ какво ще правимъ и кждѣ ще денемъ толкозъ вино, което ще се добива. Но, не мина много врѣме, и тѣзи хубави надежди бързо изчезнаха безвъзвратно.

Ето вече цѣли 6 години, начиная отъ 1910 отъ какъ пероноспората тѣй силно и жестоко проявява своето зло-врѣдно дѣйствие и безпощадно съсипва нашитѣ лозя. Кждѣ повече кждѣ по малко, тя всѣка година съсипва толкозъ трудъ и жертви, ощетява много надежди и причинява неизчислими загуби. Дъждовни и влажни, истеклитѣ години бѣха много благоприятни за развитието на пероноспората. Най-силно тя дѣйствува 1910 и 1914 години, постояннитѣ и проливни дъждове отъ началото на пролѣтътъ, прѣчеха за една що годѣ по енергична борба. Па и лозаритѣ, свикнали на по-раншнитѣ години, когато тя слабо се явяваше, не употрѣбиха по голѣми усилия. Особно опустошителна бѣше прѣзъ 1914 г. когато се яви тѣкмо въ периода на цвѣтѣнието и поради многото дъждове прѣзъ май, борбата бѣше трудна и невъзможна. И прѣзъ шестѣхъ години пероноспората е атакувала не само листата, но и плода, било като цвѣтъ и рѣса, било като ягоридъ споредъ врѣмето когато се появи и това нейно дѣйствие е, което е съсипвало реколтата.

Каква пакостъ причиняваше пероноспората въ първитѣ години на появяванието у насъ и какво прѣдставлявахъ, или какъ изглеждаха нападнатитѣ отъ нея лозя, не защитени чрѣзъ прѣскание? Като се прѣнесемъ въ ония епохи, ние и всички съврѣменици, които сж наблюдавали дѣйствието на заразата, си спомняме това. Обикновено, пероноспората въ онова врѣме нападнаше само листата на лозата и съвсѣмъ слабо гроздето. Една по обща и голѣма поврѣда по него се забѣлѣжи прѣзъ 1897 година. Послѣ болѣстътъ се явяваше обикновено, късно въ края на юний или прѣзъ юлий, а до тогава лозата биваха вече напрѣскани поне по веднажъ или дважъ, по послѣ разбира се, когато тази работа влѣзе въ употрѣбление. Незапазениѣ лозя и нападнати отъ пероноспората имаха слѣдующи изгледъ въ надвечерието на гроздобера: главинитѣ лишени преждеврѣмено отъ листа, или изсъхнали останали голи прѣчки по нѣкога тукъ тамъ по тѣхъ и по върховетѣ покарали млади листа, но гроздето, стои непокътнато, увиснало гдѣто не нападнато отъ болестътъ, или тукъ тамъ нѣкои зърна поврѣдени, или нѣкоя чепка. То оставаше само въздребно, зелено и кисело, а друго нищо. И се правеше само разлика въ качеството, че прѣсканото било по сладко и зрѣло въ зависимостъ отъ колко пѣти е прѣскано. Количеството обаче, си оставаше сжщото, или съ малка разлика.

Днесъ, какво виждаме? — Пероноспората вече не се задоволява само съ листата, а напада и унищожава и гроздето.

Тя се явява сега много рано и напада плода още на рѣса или цвѣтъ. И по късно да се яви пакъ нанася повреди на гроздето, често пѣти и тогава даже, когато, листата сж запазени чрѣзъ прѣскание. Сжщото това измѣнение на дѣйствието на пероноспората се забѣлѣзва и въ странство, както казва професоръ Е. Chonast на конгреса прѣзъ 1911 г. въ Монтпелие. И сега сжщо, особно, въ Франция отъ 1910 година пероноспората върлува въ една форма по опасна и опустошителна отколкуто по рано.

При туй положение прѣдъ лозаритѣ се поставятъ два въпроса за разрѣшение за да се борятъ противъ пероноспората: *запазване на листата* и *запазване на гроздето*. При всичко че много автори приематъ, па и на практика се установява, че когато листата сж запазени добрѣ отъ пероноспората, гроздето е осигурено. Тоза обаче, не е винаги положително. Често пѣти тя се явява много рано и напада рѣсата или цвѣта; така сжщо и по късно може да нападне гроздето, особно до като не е почнало да зрѣе. Заразата може да попадне било отъ старитѣ находящи се по заразнитѣ листа на главината, било да дойде отъ вѣнь. Слѣдователно, най сигурното е да се прѣдпазватъ както листата, така и гроздето.

Запазването на гроздето обаче е доста трудно. Бордолозовия разтворъ мжно прилѣпва по него, а и самото прѣскание е трудно, слѣдъ като шумата се развие и покрие гроздето. Има два начина за запазване на гроздето: или прѣскание съ разтворъ, като се направи той по прилѣпчивъ съ притурянието на извѣстни вѣщества: захаръ, меласа, сапунъ, казеинъ и пр. или рѣсението му съ специални прахове, съ основа синъ камъкъ. При всѣко прѣскание, особно при първитѣ, до като плода е още на рѣса, трѣбва послѣдната да се облива добрѣ съ разтворъ, а когато вече то стане на ягорида, или трѣбва специално да се прѣска съ прилѣпчивъ разтворъ или да се рѣси съ синъ-камъченъ прахъ.

Изобщо, при сегашното дѣйствие на пероноспората, борбата противъ нея става извѣнредно мжчна, а често пѣти и при много случаи, невѣзможна. Но иска ли лозаря да има лозе и да добива доходъ, той трѣбва да се бори и да се бори енергично и рѣшително. Това което компрометира новото лозарство, което отчайва и разочаровава хората отъ него, не е нито нѣкаква си грѣшка при адаптацията, че нѣкждѣ вмѣсто 101¹⁴ е турнато Рипария, или вмѣсто Монтикола — Мурведъръ, че нѣкждѣ жълтѣли нѣколко главини, или просѣхвали тукъ-тамъ; не е нито лошата афиниция, че вмѣсто памидъ на Монтикола било оставено гжмза или мискетъ, че не били избрани лози съ „идеална“ спойка, или че били купени отъ пепиниеристъ, а не приготвени отъ самитѣ лозари, че ластарътъ билъ зеленъ, че францускитѣ прѣчки били

„боклукъ“ и т. н. Всички тѣзи работи, съвсѣмъ незначителни недостатъци при новитѣ лозя, сжествуващи по цѣлий свѣтъ, иматъ съвсѣмъ малко значение и лесно би се разправили всѣки лозаръ съ тѣхъ. И вчера и днесъ, и винаги ние сме твърдѣли и твърдимъ, че това е пероноспората, която внася смущение въ новото лозарство, тя е гордевия възелъ, който трѣбва да се прѣсѣче, за да се разрѣши тази грозна криза въ лозарството.

Никой да не мисли, че това е само у насъ въ България. Франция, най-великата лозарска страна, кждѣто лозарството стои на първо мѣсто, изпитва сжщитѣ нещастия и сжщитѣ послѣдствия отъ това зло. Въпрѣки енергичната борба, която водятъ французскитѣ лозари, не само противъ пероноспората, но и противъ цѣлъ редъ други болести, които, за щастие, у насъ не сжществуватъ и тамъ кански пицатъ отъ нея. Не сж рѣдко годинитѣ, когато цѣли провинции да бждатъ унищожавани отъ тази болестъ. Тази година ще остане особно паметна за французското лозарство. Народа въ война, всичко мирно население годно за работа е на границата и лозарскитѣ работи: рѣзидба, прѣскание и пр. извършватъ старци, жени и дѣца. Случва се пѣкъ цѣли м. Май и Юний дъждовни, прѣсканието трудно и не възможно и една атака унищожава всичко, особно въ юж. Франция, въ най-лозарскитѣ райони.

И тѣй, сегашното лозарство, при сжществуването на пероноспората, както и по други още болести е много трудно и рискувано. Трѣбва да се помиримъ съ мисълта, че тази култура, както бѣше по-рано, ще бжде достойна за всѣкиго. Лозарството ще се централизира въ малко ржцѣ и ще стане единъ видъ аристократическа култура. Всѣки ще може да направи лозе, не е то трудното, но не всѣки ще бжде въ положение да го гледа и поддържа. Искане се знание и умѣние, повече срѣдства и трудъ и по-голямо съзнание. Тамъ, кждѣто е имало 1000 декари лозя, ако се направятъ 500, ще бжде много даже. Никога нѣма да достигнемъ онова пространство лозя и онова производство на вино, каквото сме имали прѣди филоксерата. Трудна е борбата съ пероноспората и изобщо съ болеститѣ по лозята. Ето напр. тази година: врѣмето даде всичката възможность да се прѣскатъ лозята на врѣме и редовно и при все това, въ Плѣвенъ и Ловечъ, кждѣто това наблюдаваме, колко много лозя има които станаха жертва на тази болестъ! На нехайството на лозаритѣ ли да се отдаде, на невъзможността да се намиратъ работници или на липсата на синъ камѣкъ ли, но фактътъ си е фактъ, който е очевиденъ.

Едно нѣщо може само да ни утѣшава. Слѣдъ като прѣкарахме единъ периодъ отъ 6 години, съ благоприятни условия за пероноспората, твърдѣ е възможно да послѣдва другъ отъ редъ години сушави, прѣзъ които пероноспората мжно

се развива и дѣйствува и борбата да бѣде по-лека. Въ всѣки случай, това е само надежда; пероноспората ще си остане за винаги едно зло за лозарството, противъ което лозаря трѣбва да бѣде подготвенъ да води енергична и постоянна борба, за да може да е сигуръ че труда му ще бѣде възнаграденъ. Нѣма причини у насъ за разумния, съзнателния и трудолюбивия лозаръ да се оплаква отъ тѣзи лозя. Въпрѣки недостатѣцитѣ които тѣ притежаватъ и които могатъ да се избѣгнатъ, това което е очевидно и положително, то е, че тѣзи лозя вирѣятъ и траятъ достатъчно (имаме вече 20 год. лозя), че тѣ раждатъ винаги и често пѣти изобилно и сега отъ волята на стопанина зависи да осигури реколтата. И това може, когато човѣкъ иска и се бори. Противъ пероноспората и другитѣ болести, науката ни дава сигурни срѣдства, които, когато ги употребяваме наврѣме и както трѣбва, резултата е положителенъ. Единственото нѣщо което оставяше лозята въ опасностъ, бѣше градушката. Но при наличността на осигуровка, която, може би е единствената у насъ, всѣки лозаръ вече има възможностъ да се избави отъ това зло. Така сжщо, нѣма причини за разумния и трудолюбивъ лозаръ, да бѣде недоволенъ отъ американскитѣ лозя. Гледа ли ги и поддържа както трѣбва, реколтата е осигурена и дохода, винаги голѣмъ при днешнитѣ цѣни на виното, положителенъ. Но за жалость, такива лозари сж малко. Излѣзте и обиколете лозята¹⁾ и вие ще видите покрай хубавитѣ, запазени, буйни и пълни съ грозде лозя, повечето около тѣхъ съсипани отъ пероноспората, изтощени, неуредени, зарѣзани даже. А едно лозе нападне ли го 2-3 години подъ редъ пероноспората, то е вече изгубено, особно пѣкъ ако се случи да го бие и градъ.

С. Грековъ.

Изъ нашитѣ лозя.

Наблюденията върху сегашното състояние на лозята ни, върху развой на новото лозарство, въобще наблюдения отъ мѣстната практика и мѣстниятъ опитъ иматъ, споредъ менъ, голѣмо практическо значение. Едни такива наблюдения отъ мѣстната практика би могли да прѣдотврататъ много грѣшки при възобновяването на сегашнитѣ лозя, би могли да насърчатъ и онѣзи още многобройни скептици, които сж се разочаровали въ „американскитѣ“ лозя безъ да ги познаватъ,

¹⁾ Думата ми е за Плѣвенъ и Ловечъ, защото чини ни се, че тукъ се гледатъ най-небрѣжно лозята и има изобищо най-занемарени лозя. Стѣсѣмъ не е така въ Видинъ, Ломъ, Сухиндолъ и другадъ. Даже по селата има много по хубави лозя и по-добрѣ ги гледатъ отколкото въ тѣзи два града.

безъ да сж отгледали, поне, единъ кютюкъ отъ тѣзи лозя. Наистина, срѣщаль съмъ хора, доста интелигентни, които, когато пиятъ цвѣтясало вино, когато пиятъ нѣкой суррогатъ на вино, мръщатъ се и авторитетно — съ една дума — „американско“ обясняватъ всички недостатъци на консумируемото вино. И понеже цвѣтясалитѣ и киселитѣ вина лѣтосъ у насъ въ избитѣ сж тѣй сжщо обикновенно явление, както и дървеницитѣ въ хотелитѣ и жилищата, проклятията по адресъ на американскитѣ лозя се чуватъ доста честичко наредъ съ сантименталцитѣ спомени за старото добро врѣме, когато хубаво вино се продавало по 2 гологана стара ока. Имахъ случай да пообиколя единъ районъ, кждѣто виното се получава прѣдимно отъ старитѣ лозя, гдѣто американскитѣ лозя сж рѣдки, гдѣто тѣ сж като оазиси въ едно широко пространство отъ низки, почти кълбообразни нашенски лози. И вината отъ тѣзи нашенски лозя сж гарантирана натуралность сж до толкова кисели, цвѣтясали, въобще развалени, че нѣматъ нищо общо съ хигиеничното питие, извѣстно подъ името гроздово вино. Лошитѣ вина не сж отъ „американскитѣ“ лозя, а отъ това, че у насъ нѣма винарство въ модерната смисълъ на думата. У насъ, ако щете, пиятъ не вино, а материалъ за вино, който къмъ лѣтото се разваля отъ неумѣло гледане. Азъ нарочно се спрѣхъ на въпроса за виното отъ нашенски и американски лози: винарството до сега е цѣль на лозарството и трѣба да се разсѣе тая заблуда у населението, че отъ американскитѣ лозя не се получава хубаво вино.

Трѣба населението да се научи, какъ се прави вино, трѣба да му се обясни, че виното е организъмъ, който живѣе и умира, трѣба да му се покаже нагледно, че този животъ на виното трѣба да протича при извѣстни опрѣдѣлени условия и че виното тогава е вино, когато е узрѣло, т. е. когато е придобило всичкитѣ качества на своя типъ.

Въ района на нашенскитѣ лозя, за който споменахъ, привързаностъта къмъ старитѣ лозя е до толкова голѣма, че и до днесъ се засаждатъ не присадени нашенски лози по единъ примитивенъ начинъ: разорава се нивата, праватъ се съ садило дупки и се набодватъ рѣзници, на които се оставатъ 2—3 пжпки надъ земята. Дѣйствително „бодни прѣчка, лий вино“. Тѣзи лозя ми се виждатъ, като здания построени на пѣськъ. Не е работата, че ще ги унищожи филоксера, макаръ, че и това, разбира се, ще стане, ами злото е тамъ, че изобщо условията за живота на лозата въ послѣднитѣ 20—25 години значително се влошиха — редъ болести непознати на нашитѣ лозари до скоро врѣме, всѣка година атакуватъ това благородно растение; маната все по-често и по-често взема епидемически характеръ; при такива условия трѣба да се създаватъ силни растения, които да могатъ да противостоятъ, да се не поддаватъ лесно на разслабващото

дѣйствиe на болеститѣ, а силни лози не могатъ се получи чрѣзъ забодване прѣчки въ разорана, макаръ и на 20—30 сант. почва. И при правене на нашенски лозя трѣба да се възприеме техниката на американскитѣ лозя: реголване и садене на силни рѣзници, а още по-добрѣ укоренени лози. Негледайте на упоритото насаждане на нашенскитѣ лози и не одобрителнитѣ отзиви по адресъ на американскитѣ, въ района, за който ми е думата, американскитѣ лозя почнали да си пробиватъ пѣтъ. Както всичко ново, така и новото лозарство се свило гнѣздо въ по интеллигентнитѣ и отчасти заможнитѣ хора. Впрочемъ, интересно е да се подчертае, че американски лозя срѣщаме именно у интеллигентнитѣ, така наречени хора, и у чиновницитѣ. Тѣзи послѣднитѣ се явяватъ като пионери на новото лозарство, и ние виждаме у кого 2 дек., у кого 4—5, 8 декара американски лозя. Ние не се съмнѣваме ни най-малко, че слѣдъ години американскитѣ лозя ще се популяризиратъ ще влѣзатъ масово и въ срѣдата на селското население. Въ туй отношение вече се заблѣзва извѣстно движение, за доказателство на което (движение) служатъ и доста многобройнитѣ вкоренилища въ този районъ. На вкоренилищата бихме желали малко да се спрѣмъ. Това сж лабораториитѣ на лозарството и отъ качеството на изкарваемия посадѣченъ материалъ, отъ неговата трайностъ, отъ неговата способностъ да се приспособява къмъ условията на бждащитѣ лозя, зависи и успѣха на новото лозарство въ района. Менъ ми направи впечатление, че и тукъ, както и другадѣ, при възпитанието на лозитѣ въ вкоренилищата се прѣслѣдва една цѣль: да се изкара материалъ за око. Това ще рѣче — да се изкара буенъ лѣторастъ, съ съответствующа дебелина. Такива лози се цѣнатъ по-скѣпо, такива лози, въ зависимостъ отъ подложката се продаватъ отъ 300—600 лева хилядата.

Всичко е нагледно да се получатъ именно такива биющи на око, лози: вкоренилищата сж разположени въ низинитѣ на района, на такива участъци, кждѣто Вие трѣба да се движите по единъ доста оригиналенъ начинъ — трѣба всѣка минута да подскачате за да не се окжпите въ нѣкоя вада, въ нѣкоя локва или пѣкъ да не затънете въ нѣкое блато, образувало се отъ многото вода на около. Водата — ето главния факторъ при възпитанието на лозитѣ. Послѣднитѣ се поставятъ съвършенно плитко, близо до повърхността на почвата, покриватъ се високо съ рохкава прѣстъ; между редоветѣ, отстоящи по на 1 метъръ единъ отъ другъ се образуватъ дълбоки вади, по които се пуца главния факторъ — водата.

Рохкава, лека, пѣсъклива прѣстъ, достатѣчна топлина, изобилна вода дѣйствително прѣдставляватъ едни добри условия за изкарване на голѣми лѣторасты. Сжщеврѣменно, обаче,

такава една обстановка за отгледване на лози прѣдставлява всички признаци на форсиране. Между това, повечето отъ лозитѣ ще попаднатъ въ мѣста сухи, не поливаеми, нерѣдко на баири, кждѣто въ едно кжсо врѣме ще изпъкнатъ всички лоши страни на едно такава изтънчено възпитание на лозитѣ, каквото срѣщаме всждѣ изъ нашитѣ вкоренилища. Ние сме за по спартанско, по естествено отгледване на лозитѣ въ вкоренилищата и смѣтаме, че лозитѣ не трѣба да се приучватъ къмъ поливане. Последното трѣба да става само въ границитѣ на необходимото, като се сведе числото на поливкитѣ до минимумъ.

Н. Чукуровъ.

Закържевяване на лозата или акариноза, Court-noue, Milbensucht, Kräuselkrankheit.

Закържевяването е една нова болестъ по лозата, която въ послѣдно врѣме е констатирана по лозята въ Швейцария, Южна Франция, Австрия, Германия, у насъ и пр.

а) Болестъта закържевяване се характеризира съ слѣднитѣ вънкашни признаци (фиг. 1): *)

На пролѣтѣта при събуждането на лозитѣ (пукването на пжпкитѣ) се забѣлѣзва, че на единични или нѣколко лози, пжпкитѣ оставатъ назадъ въ растенето си. На здравитѣ лози лѣтораситѣ нарастватъ на нѣколко дециметра (3-4), а на заболелитѣ — едва достигатъ нѣколко сантиметра. Заболелитѣ кжси лѣтораси иматъ малки и кратки междувѣзлия, недоразвити малки, забръчкани, подпухнали и вгънати като лъжица листенца. Цвѣта на лѣтораситѣ и листата не е нормално зеленъ, а стои на петна, като на едно мѣсто е зеленъ, на друго бледо зеленъ, а на трето — бледо-жълтеникавъ. Дръжкитѣ на листата сж кжси, подути и отъ слабо побутване лесно се откъсватъ отъ лѣтораситѣ, заедно съ листата. Цѣлия изгледъ на заболелата лоза е мѣхнатъ, който мѣхъ еднакво покрива всички части на лѣтораситѣ и остава дълго врѣме по тѣхъ. На лѣтораситѣ се подаватъ изобилно малки рѣснички, които не се развиватъ, а оставатъ 1-2 см. дълги. Освѣтъ това въ пазухитѣ на листата се подаватъ, отъ всѣко колѣно, малки второстепенни лѣторасчета, които зематъ сжщия цвѣтъ, какъвто иматъ лѣтораситѣ. Обикновено заболяването става на всички новопокарали лѣтораси по лозата, но се срѣщатъ и случаи, когато нѣкои лѣтораси оставатъ здрави и се развиватъ нормално. По нататъшното развитие на заболелитѣ лози е различно. На нѣкои лози заболѣлитѣ лѣтораси изсъхватъ и умиратъ, а отъ спящитѣ имъ пжпки се развиватъ нови

*) Гледай фигуритѣ на края на кпжката.

лѣтораси, които въ нѣкои случаи до края на вегетацията се развиватъ добрѣ. Въ други лози, на заболѣлитѣ лѣтораси изсѣхвватъ само върховетѣ, а послѣ нѣкой второстепененъ лѣторастъ продължава растенето. Въ други случай, заболѣлитѣ лози страдатъ до извѣстно врѣме и послѣ почватъ да се развиватъ нормално. При този случай долнището на лѣтораститѣ, слѣдъ опадването на листата, е тънко, слабо, съ чести междувѣзлия, а горнището по-дебело и добрѣ развито.

Освѣнъ тия типични форми на заболѣлитѣ лози отъ закръжевяване Prof. Müller Thurgau е констатиралъ и друга една по мека форма. При тая форма лѣтораситѣ достигатъ една по-голяма дължина, иматъ по-дълги междувѣзлия и въ основата си сж значително по-дебели. Листата на лѣтораситѣ се значително приближаватъ къмъ нормалнитѣ, но рѣситѣ имъ се силно нападатъ, въ скоро врѣме се згърчватъ, не се развиватъ и не даватъ плодъ.

b) Причинитѣ на закръжевяването, до прѣди нѣколко години сж схващани отъ различнитѣ автори различно. Господата, Ravaz, Kober, Chappaz, Krasser и др. сж търсили причинитѣ въ недобрата спойка и афиния, рѣзкото промѣнение на температурата, лошитѣ климатически условия, ниската рѣзидба и пр. Прѣди десетина години Prof. Müller-Thurgau на ново изучава болестта и е открилъ, че закръжевяването се причинява отъ едно малко животинче, наречено отъ Prof. D-r A. Nalepa, — *Phyllocoptes vitis*, което принадлежи къмъ родътъ на *акаридитѣ* и много прилича на акаридата *Phytopus vitis*, която причинява листната краста по листата на лозата.

Прѣзъ 1913 год. г. D-r L. Fulmek, отъ Виенската фитопаталогична станция, въ отдѣлна брошура съ три цвѣтни картини и 9. фигури ни дава най-новитѣ изслѣдвания и опити върху закръжевяването на лозитѣ и наново потвърждава откритието на Prof. Müller, че болестта закръжевяване се причинява отъ акаридата *Phyllocoptes vitis* и, че най-сполучливото название на тази болестъ е „Акариноза“ (фиг. 2).

Акаридата, филокоптесъ витисъ, е едно малко животинче, (фиг. 2), което съ просто око не можемъ да наблюдаваме. Ако се направи единъ прѣпаратъ отъ заболѣлъ листъ, при едно значително увеличение отъ 30—50 пѣти, ще забѣлѣжимъ по долната повърхностъ на листа, въ жглитѣ на нервитѣ или по продължението на сжщитѣ, множество бѣлѣзникави, подобни на червейчета животинки, които съ помощта на два чифта крачка доста бързо се движатъ между власинкитѣ на листата. Освѣнъ това, между власинкитѣ на листа ще забѣлѣжимъ и множество малки прозрачни яйчица, чрѣзъ които става размножаването на акаридитѣ.

Досегашнитѣ наблюдения ни даватъ, че акаридитѣ на есенъта (къмъ края на септемврий или началото на мѣсець

Октомврий) се скриватъ подъ люспитѣ (външнитѣ листа) на пжпкитѣ или слизатъ къмъ основата на лѣтораситѣ, старата дървесина и тамъ прѣзимуватъ подъ пукнатината на кората. На пролѣтъ съ събуждането на лозата (пукването на пжпкитѣ) акаридитѣ излизатъ изъ подъ люспитѣ на пжпкитѣ и отиватъ върху нежня ембриумъ (зародишъ) на бждщия лѣторастъ, или напускатъ кората и отиватъ върху най-долно стоящитѣ пжпки на лѣтораститѣ.

Отъ тукъ съ развитието на лѣтораститѣ върви развитието и размножаването на акаридитѣ, които плзватъ по листенцата, стеблото и др. нежни части на младитѣ лѣтораста и чрѣзъ честитѣ ухапвания съ смукателнитѣ си органи, задържатъ развитиетъ на лѣтораститѣ и причиняватъ закържаването имъ. Настжпять ли при това, лоши климатически условия или рѣзко промѣнение на температурата, въ послѣдствие на които растенето на лозата върви не нормално, то акаринозата се чувствува отъ лозитѣ въ по тежка форма. При настжпването обаче, на добри условия за едно буйно растене, акаридитѣ отъ долнитѣ листа прѣминаватъ въ горнитѣ още малки, покрити съ мхъ и не напълно отворени листа. Върху младитѣ листа акаридитѣ се намиратъ по долната и горната имъ повърхность, а върху по-старитѣ — прѣимущественно само по долната имъ страна.

с) Разпространението на акаринозата става прѣзъ лѣтото, като прѣминаватъ акаридитѣ отъ лоза на лоза при допирането на листа, лѣтораста и пр. отъ една и друга лоза. За това въ често засаденитѣ лозя, коренилищата и по направление вѣтроветѣ акаринозата се по-бързо разпространява. Обаче, най-честото и бързо разпространение на акаринозата става посрѣдствомъ калемитѣ при присаждането на лозитѣ, затова и болестъта често пжти се срѣща въ коренилищата.

Дали акаринозата напада еднакво всички сортове лози не е още установено, защото при едни случай единъ сортъ се напада слабо или почти никакъ, когато при други случай сжщия сортъ се напада много.

д) Първоначално слѣднитѣ срѣдства сж прѣпоржчани отъ Prof. Müller противъ акаринозата:

1) При рѣзидбата на лозитѣ да се събиратъ всички рѣзници и да се изгарятъ или отнасятъ на далечъ.

2) Порѣзанитѣ лози да се измиятъ добрѣ съ нѣкой инсектизидъ (разтворъ, който убива инсектитѣ), като напр.: наситенъ разтворъ отъ желѣзенъ сулфатъ; 5% разтворъ отъ мѣденъ сулфатъ, сапунъ и тютюнова отвора; 2% разтворъ отъ лизолъ и пр.

3) На пролѣтъта всички заболѣли лѣтораси да се изкършватъ отъ кутука и унищожаватъ. Съ унищожаването на тия лѣтораси не се загубва нищо, защото тия и безъ това

нѣма да ни дадатъ плодъ, но вмѣсто тѣхъ ще изкаратъ други, които до есенъта ще се развиятъ и узрѣятъ добрѣ.

Сега при новото изучване на акаринозата D-r L. Fulmek ни дава нови по-сигурни срѣдства за унищожението на болестъта. Споредъ неговитѣо пити унищожението на болестъта може да става рано на пролѣтъта прѣди събуждането на лозитѣ и прѣзъ лѣтото въ врѣме на вегетацията. Лѣтното лѣкуване на акаринозата е скжпо и за това не се рентира, защото то трѣбва да бжде само за допълнение на пролѣтното лѣкуване. Пролѣтното лѣкуване става тъкмо прѣди пукването на пжпкитѣ, прѣди да се покажатъ младитѣ лѣторастчета, като чеповетѣ и старата дървесина на кутука се намазватъ съ 3%-говъ разтворъ отъ прѣпарата „Schwefelleber (сѣренъ дробъ), който е единъ видъ калиевъ сулфадъ отъ 2 части калиевъ карбонатъ (K_2CO_3) и една частъ сѣра (s). Сѣрниятъ дробъ е едно много отровно, твърдо, зелено-кафяво тѣло, което съдържа висши калиеви сулфиди и калиевъ карбонатъ. Можемъ да го получимъ отъ химическата фабрика на F. Zmerlikar въ Deutsch-Wagram. Разтвора се приготвява като на 100 lt. вода се поставя 3 кгр. сѣренъ-дробъ. Понеже сѣрниятъ-дробъ трудно се разтвара въ студената вода, то се зема нѣколко литри (5—6) вода отъ общото количество, стоплюва се и въ нея се разтвара сѣрниятъ-дробъ, слѣдъ което се прибавя и добрѣ разбърква съ останалото количество вода. Разтвора трѣбва да се приготвя на мѣстото и веднага да се употребява, защото при стоението си на въздуха губи отъ своето дѣйствиe. Отъ така приготвения разтворъ се налива въ глинени кюпчета, които се зематъ отъ работниците и съ помощъта на една четка се намазватъ добрѣ чеповетѣ и старата дървесина на кутуцитѣ. Вмѣсто по този начинъ кутуцитѣ могатъ да се напрѣскватъ съ разтворѣтъ посрѣдствомъ специални прѣскачки, но никой пжтъ не съ тия, що се употребяватъ за разпрѣскване на бордолезовия разтворъ, защото мѣднитѣ имъ части се разядатъ отъ разтворѣтъ отъ сѣрниятъ-дробъ.

Друго срѣдство противъ акаринозата е *калциевъ сулфидъ* (Schwefelkalkbrühe), който се получава като се вари сѣра съ варъ и дава една тъмночервеникава течность. Тази течность можемъ да получимъ отъ горѣпомѣнатата фабрика съ гжстота 2° по Боме, която за употребление противъ акаринозата се разрѣжда съ три или петъ части вода и добрѣ разбърква. Лѣкуването на акаринозата съ разтворѣтъ отъ калциевия сулфидъ става по сжщия начинъ, както и съ разтворѣтъ отъ калиевия сулфидъ (сѣрниятъ-дробъ), само, че той струва по-скжпо. Концентрирания разтворъ отъ калциевия сулфидъ оставенъ на влиянието на въздуха лесно се разваля, затова да се запази въ отворенъ сждъ. се покрива отгорѣ съ единъ тънакъ пластъ отъ дървено масло или газъ за горене.

Лѣкуванитѣ лози съ тия срѣдства се развиватъ нормално и въ скоро врѣме почватъ да даватъ плодъ (фиг. 3).

Направени сж опити прѣзъ 1912 год. и тия лози, които не били лѣкувани прѣзъ пролѣтѣта сж заболѣли отъ акаринозата и къмъ края на мѣцъ юний доста закържевяли, обаче, щомъ сжщитѣ лози сж били напрѣскани *прѣзъ лѣтото* съ $2\frac{1}{2}\%$ разтворъ отъ калциевъ сулфидъ (1 часть сулфидъ на 40 части вода) лозитѣ се значително подобрили, което се вижда отъ фигура 2 и 3. Въ скоро врѣме закържевелитѣ, напрѣскани съ сулфидъ лози, почватъ да се поправятъ, лѣтораститѣ да се развиватъ бърже и новопокаралитѣ листа сж весело-зелени и безъ петна отъ акаридитѣ.

Лѣтното лѣкуване на акаринозата става бавно и мудро, защото трѣбва всички листа добрѣ да се напрѣскватъ съ разтвора отъ долната и горната страна, а сжщеврѣменно и др. части на лозата. Разпрѣскването на разтвора може да става съ обикновенитѣ прѣскачки за лозя, но да не се остава разтвора да лежи въ тѣхъ дълго врѣме и слѣдъ всѣко прѣврѣшване на работата, прѣскалката да се изплаква добрѣ съ съ чиста вода. Да се избѣгне понаранването и изгарянето на листата отъ прѣскането въ горѣщитѣ дни, ще се прѣкратява въ по-обѣднитѣ часове.

Освѣнъ тия срѣдства добъръ резултатъ е дала смѣсата отъ $1\frac{1}{2}$ кгр. тютюневъ екстрактъ, $\frac{1}{8}$ литри лизолъ и 100 lt. вода; обаче тая смѣсъ въ сравнение съ $2\frac{1}{2}\%$ товия разтворъ отъ калциевъ сулфидъ е по-сжжа.

За да не се прѣнася и разпространява акаринозата по-срѣдствомъ калемитѣ за присаждане, послѣднитѣ да се потопяватъ и стоятъ около 10 минути въ горѣща вода при 50° C, или да се потопяватъ въ разтворъ отъ калиевъ или калциевъ сулфидъ, както при пролѣтното лѣкуване на болестѣта.

В. П. М.

Rot-Blanc.

Coniothorium dihlodeilla. (Бѣло гниене).

Една болестъ, която на лозаритѣ е почти непозната, защото нейнитѣ поврѣди сж били винаги незначителни. Тя не се разпространява тѣй общо и повсемѣстно, както пероноспората и рѣдки сж случаитѣ когато е правила голѣма пакостъ. При извѣстни условия, обаче, тя има характеръ на силно опустошителна болестъ и причинява голѣми загуби. Явява се обикновено когато почне да зрѣе гроздето (*véraison*); по-рано, споредъ изслѣдванията на Viala, тя не може да го нападне, причината на което е било липсата още на захаръ. Всички

автори бѣлѣжатъ че бѣлото гниене се развива силно слѣдъ падането на градъ, който съ нараняванията които прави, дава благоприятни условия за развитието на споритѣ на болестъта. Въ Българвѣ бѣлото гниене го имаше още въ старитѣ лозя; ние го намѣрихме прѣзъ 1898 г. въ Силистра, и г. Сираковъ го е констатиралъ прѣзъ 1901 г. въ Станимашкитѣ лозя по Мавруда. Покойния Малковъ е изслѣдвалъ тази болестъ и я описва въ „Отчета на Станцията“ за 1903 година. По американскитѣ лозя въ Ловечъ сме я намирали почти всѣка година по гроздето, но въ много слабъ размѣръ и никога не е причинявала нѣкакви сериозни загуби. Сжщо е намирана по прѣчкитѣ (дивачкитѣ), както отъ нашитѣ разсадници, така и по донесенитѣ отъ Франция. Тая година слѣдъ една градушка която падна на 19 Юлий въ Ловчанскитѣ лозя и въ нѣкои околни села, макаръ и да бѣ слаба, бѣлото гниене се появи по всичкитѣ болни лозя и въ нѣкои, даже, въ голѣмъ размѣръ. Много ясно личи че отъ страната на главината, кждѣто е падалъ града, чепкитѣ сж най много заразени, когато отъ другата страна, болестъта се срѣща рѣдко или никакъ. Обикновено заразата се появява на долната частъ на чепката и често пжти се локализира съ нѣколко зърна. Тукъ се забѣлѣжаватъ повече чепки заразени по срѣдата и по върха и за това загубата е по-голѣма, защото и да се спре развитието на болестъта, чепката или ще падне, или гроздето неще може да се храни и ще изсъхне. Тамъ кждѣто не е минало градъ, никждѣ не се срѣща бѣло гниене.

Специално срѣдство за тази болестъ нѣма. Нѣкои прѣпорѣчватъ Kali Hypermaganium 125 гр. на 100 литри вода и 3 кгр. варъ. Но то е едно срѣдство противъ оидиума. Да ли ще помага и на бѣлото гниение, не се знае, особно при това състояние на болестъта. За прѣдпазване отъ бѣлото гниене се прѣпорѣчватъ сжщитѣ срѣдства които се употребяватъ противъ пероноспората: прѣскание на гроздето, само че съ по силенъ разтворъ (4%) или рѣсение съ синъ камѣченъ прахъ.

Врѣнието на мѣстъта и значението на сѣрната киселина.

Ферментацията или врѣнието е първата, основната и най важната операция, която се извършва съ гроздената мѣстъ. Отъ нейното рационално извършване зависи до най-голѣма степенъ качеството на бждащето вино. Врѣнието се причинява отъ дѣйствието на така нарѣченитѣ винени ферменти и се състои въ химическо прѣвръщане съставнитѣ части на гроз-

дения сокъ, при което захаръта се разпада на спиртъ и въглена киселина. Ферментитъ сж нисши микроорганизми изобилстващи въ природата, особено въ въздуха, по разнитъ части на лозата, по всички прѣдмети, които окръжаватъ лозята и овощнитъ градини. Въ вътрѣшността (сокътъ) на зърната тѣ никога не се намиратъ; обаче по повърхността на кожицата тѣ сж въ изобилие и ето защо за успѣшния ходъ на ферментацията прѣди всичко необходимо е зърната добръ да се размачкатъ, за да могатъ намиращитъ се на повърхността на зърната ферменти да влѣзътъ въ съприкосновение съ гроздения сокъ и да причинятъ ферментацията.

Въ числото на всички тѣзи зародиши намиратъ се и спори отъ разни видове винени ферменти, които се различаватъ едни отъ други по характера на прѣдизвиканата отъ тѣхъ ферментация. Едни отъ тѣхъ сж добри, а други лоши и слѣдователно не е злѣ ако винарътъ се погрижи да ги прѣчисти, като запази само най-добритъ. Въпрѣки това въ гроздения сокъ нападатъ и други микроорганизми и гъби, които прѣдизвикватъ не спиртова ферментация, а други измѣнения, като вкисване, вгорчаване, провлачене и др. Отъ всички тѣзи организми най-добръ ще се развива и най-много ще се размножава този, на когото благоприятствуватъ даденитъ условия. Обикновено, най-чисто винения ферментъ взема надмощие надъ другитъ, обаче, когато ферментацията се извършва при по-добри условия и когато съставътъ на ферментируещата мѣстъ е ненормаленъ, има се голѣмъ шансъ щото болестнитъ ферменти да взематъ надмощие надъ виненитъ и въ послѣдствие да получимъ болно вино.

Ето защо е отъ голѣма полза да се знаятъ условията благоприятствуващи за една нормална, здрава и пълна ферментация, както и всички условия влияещи на жизнеността на винения ферментъ.

Като всѣка растителна клѣтка, винения ферментъ е съставенъ отъ органически и минерални елементи. Неговото развитие и размножение е възможно само при наличностъ на необходимитъ за него хранителни вещества. То се обуславя отъ присѣтствието на захаръ, минерални соли, бѣлтѣчни вещества и др.

Винената мѣстъ обикновено съдържа всички тѣзи необходими елементи за живота на фермента, обаче ако нѣкой отъ тѣхъ се намира въ твърдѣ малко количество, ферментитъ се развиватъ злѣ, тѣхното размножаване спира и ферментацията върви много бавно. Това се случва често при приготвянето на петиотъ, кждѣто въпрѣки достатъчното количество захаръ ферментацията е бавна и непълна вслѣдствие малкото съдържание на другитъ хранителни елементи.

Виненитъ ферменти, като всѣко живо сжщество, дишатъ и асимилиратъ. Въздуха е необходимъ за живота на фермен-

титѣ. Дишането е като че ли свързано съ тяхното размножаване. Колкото повече въздухъ иматъ на разположение, толкова тѣ се размножаватъ въ по-голѣмо количество, обаче, колкото повече въздухътъ има достѣпъ, толкова произведениятъ отъ тяхъ спиртъ е въ малкъ размѣръ. Ферментитѣ могатъ да живѣятъ двояко, въ присѣствие на въздуха и въ пространство лишено отъ въздухъ. Въ първиятъ случай тѣ се размножаватъ много силно, като произвеждатъ много малко спиртъ, а въ вториятъ случай обратното; — размножаватъ се слабо и произвеждатъ много по-голѣмо количество спиртъ. Собствено винения ферментъ не може да живѣе безъ въздухъ; попадне ли въ безвъздушно пространство, той отнима кислорода и го прѣвръща на спиртъ и въглена киселина. Той прѣвръща толкова повече захаръ, колкото има по малко свободенъ кислородъ и произвежда толкова повече спиртъ, колкото по малко въздухъ намѣри на разположение.

Явно е значи, че когато искаме да получимъ повече ферменти, трѣбва да изложиме мѣстѣта на въздуха и обратно, когато искаме да получимъ спиртъ да попрѣчимъ съприкосновението съ въздуха. Винарътъ може да свърже тѣзи двѣ условия за да получи една добра ферментация и вино богато на спиртъ. Въ началото на ферментацията, той провѣтрява мѣстѣта (чрѣзъ прѣтчания), за да може тя да погълне повече въздухъ, което ще прѣдизвика силно размножение на ферментитѣ. Сетнѣ, той спира провѣтряването щомъ като ферментацията е добръ тръгнала, за да могатъ ферментитѣ живущи въ отсѣствие на въздуха да произведатъ по-голѣмо количество спиртъ.

Голѣмо влияние на жизнедѣятелността на виненитѣ ферменти указва температурата. Макаръ и тѣ да не умиратъ при температура по ниска отъ 0°, тяхната дѣятелностъ е толкова слаба при низкиѣ температури, че нѣма никакво практическо значение. Обикновено най-полезнитѣ ферменти за ферментацията, такива като елептическата, се развиватъ най-добръ при температура 22—30°. Ферментитѣ започватъ да се развиватъ и да дѣйствуватъ при температура не по ниска отъ 15—17°. При температура пъкъ отъ 35° нагорѣ ферментацията отслабва и около 50° съвършено спира. Началната температура на мѣстѣта е различна въ зависимостъ отъ това дали тя не съдържа вещества забавящи ферментацията. Така силно богата на захаръ мѣстъ или съдържаща голѣма доза отъ сѣриста киселина, трѣбва да има по висока начална температура за да може ферментацията да се извърши добръ и напълно. Тази зависимостъ на ферментацията отъ температурата трѣбва да бѣде взета въ внимание, когато ще избираме ферментационно помѣщение. Необходимо е сжщо щото самата мѣстъ да има най-благоприятната за ферментацията температура. Въ сѣвернитѣ мѣстности не рѣдко се събира гроз-

дето въ хладно врѣме, вслѣдствие, на което се получава мѣсть съ низка температура, която прѣпятствува на ферментацията. Въ такъвъ случай необходимо е да се затопля ферментационното помѣщение, или пъкъ да се загрѣва самата мѣсть. Послѣдната ще се загрѣва до $60-70^{\circ}$ и то по възможность не на прѣвъ огънь за да се избѣгне всусѣтъ на варено вино, който може то да добие.

Въ топлитѣ страни обратно, случва се, че събраното грозде и получената отъ него мѣсть сж толкова нагрѣти, че ферментацията върви бавно и неправилно. Въ такъвъ случай гроздобера трѣбва да се извършва рано сутринъ, когато гроздето не е още нагрѣяно отъ слнчевитѣ лъчи, или пъкъ ако е обрано прѣзъ денѣтъ, да се остави на открито прѣзъ нощта за да може да се охлади. Въ противенъ случай при температура по висока отъ 30° , трѣбва да се пристѣпи къмъ охлаждане на мѣстѣта, което става съ помощта на ледъ турнатъ въ дървени сѣдове, които се спускатъ въ кацата. Сжщо охлажданието може да стане съ прѣкарвание студена вода прѣзъ една змиовидна трѣба поставена въ кацата. Ферментацията ще се извърши най добръ при температура 25° . При по низка t° ферментитѣ не се развиватъ и тя е бавна. При много висока t° пъкъ ферментитѣ се развиватъ мѣчно, тогава когато добритѣ ферменти намиратъ благоприятни условия и се развиватъ съ голѣма бързина. Спирта, който се получава прѣзъ врѣме на ферментацията дѣйствува по благоприятно за развитието на винения ферментъ, когато се намира въ силна доза. Това дѣйствие на спирта се използва при добиванието на ликьорни вина; прибавениятъ спиртъ спира ферментацията и виното остава сладко. Винения ферментъ е затрудненъ въ своето развитие при 10° спиртъ, а при едно съдържание на спиртъ отъ 15° той спира напълно всѣкакво развитие. Сжщото дѣйствие има и силната концентрация на захаръ въ гроздената мѣсть. Въпрѣки, че тя е основата на спиртната ферментация, при излишѣкъ тя прѣпятствува на този процесъ. Ако мѣстѣта съдържа повече отъ $30-35\%$ захаръ, ферментацията се затруднява и при още по голѣмо съдържане съвършенно спира. Този фактъ се обяснява вѣроятно съ това, че въ гѣститѣ захарни разтвори, значителна частъ отъ водата съдържаща се въ клѣткитѣ на виненитѣ ферменти прѣминава въ разтвора, което нарушава състава на клѣтъчния сокъ и тѣхното развитие спира.

Киселината на гроздовата мѣсть, макаръ и да не е съвсѣмъ необходима за ферментитѣ дѣйствува благоприятно на ферментацията. Виненитѣ ферменти живѣятъ както въ кисела, така сжщо и въ неутрална срѣда. Обаче прѣдпочтително е гроздената мѣсть да съдържа доста киселина, защото киселината, като запазва виненитѣ ферменти, прѣчи въ голѣма степенъ за развитието на болестнитѣ ферменти, които се раз-

ИНТЕРЕСНО ЗА НЕПЛАТИЛИТЪ АБОНАМЕНТА СИ.

Отворено писмо до Г-да,

А. и В. Сарачеви — гр. Бургасъ.
Димитръ К. Василевъ — с. Глава (Бѣлослатинско).
Иванчо Хаджийски — с. Койнаре (Бѣлослатинско).
Маринъ Цвѣтковъ — с. Чомаковци (Бѣлослатинско).
Иванъ Пенчевъ — с. Острица (Бѣлѣнско).
Тачо Геновъ (търговецъ) — с. Царь-Петрово (Бѣлоградчишко).
Коста Ив. х. Еленкинъ — гр. Вратца.
Сжбко Митевъ — с. Долна Кремена (Вратчанско).
Никола Петровъ — с. Куцина (Горно-Орѣховско).
Кооперативно Дрво — с. Мокренъ (Карнобатско).
Читалище „Искра“ — с. Сопотъ (Карловско).
Хр. Ив. Кючуковъ — гр. Казанлъкъ.
Георги Филевъ — гр. Кюстендилъ.
Борисъ Рапчовъ — с. Игнатѣво (Ломско).
Читалище „Наука“ — с. Ракита (Луковитско).
Читалище „Хр. Ботевъ“ — с. Тодоричене (Луковитско).
Юрданъ Мариновъ — с. Бацова махла (Никополско).
Андрѣя Тодоровъ — с. Мечка (Никополско).
Иванъ Върбановъ — с. Мечка (Никополско).
Минчо Мариновъ — с. Мечка (Никополско).
Борисъ Хайверковъ — с. Новачени (Никополско).
Слави Ивановъ — с. Николаево (Н. Загорско).
Ангелъ Христовъ — гр. Плѣвень, IV кв.
Василъ Димитровъ — гр. Плѣвень, IX кв.
Маринъ Хр. Сжловъ — гр. Плѣвень, III кв.
Начо Цановъ — гр. Плѣвень, VIII кв.
П. Ив. Узуновъ — гр. Плѣвень, II кв.
Цано Вълковъ — гр. Плѣвень, IV кв.
Славчо Гергановъ — Плѣвень, VIII кв.
Крумъ Цачевъ — гр. Плѣвень, I кв.
Димитръ Карапетковъ — гр. Плѣвень, II кв.

Прѣзъ м. Януарий т. г. пратихме ви кн. 1 отъ списанието съ молба ако не желаете да го получавате да ни я повърнете. Вий не само не я повърнахте, а получавахте и задържахте и слѣдующитъ 4 книжки. Молихме ви нѣколко пжти да си внесете абонамента, но вий се не обадохте. Молихме ви да заплатите само полученитъ 5 книжки — 2 лв. или ни ги повърнете, също мълчите. Списанието се издържа само отъ абонамента си и такива нередовни, като васъ ставаха причина да си намали формата и закъснѣва излизането.

Молимъ ви, повърнете ни книжкитъ или заплатете ги, иначе ще продължаваме да ги търсимъ отъ васъ.

Съ поздравъ: Редакцията.

За ур. Отбелсн
За Д-во „Външн

Открива се подписка за списание „Лозарски Прѣгледъ“

Год. III (1915).

Списание на др-вото на Българ. пепиниеристи-лозари.

Списание „ЛОЗАРСКИ ПРѢГЛЕДЪ“

се урежда и издава въ гр. Плѣвнѣ съ сътрудничеството на специалисти лозари-винари-агрономи изъ цѣла България и излиза всѣки мѣсецъ, освѣнъ ноември и декември, въ размѣръ 2 печатни коли за всѣка книжка.

— Годишенъ абонаментъ 4 лева прѣдплатени. —

Отстъпка 10% се прави на лица, които абониратъ най малко 10 течения и внесатъ стойността имъ.

Всичко що се отнася до списанието, като ржкописи, запитвания, пари и пр. да се изпращатъ до Редакцията на списание „Лозарски Прѣгледъ“ — Плѣвнѣ.

Сп. „Лозарски Прѣгледъ“ ще съдържа:

- 1) Статии, засѣгащи икономическото положение на лозаря, винаря, пепиниериста и овощаря у насъ.
- 2) Специални статии по лозар., вин., пепин., и овощарство.
- 3) Статии изъ мѣстнитѣ и чуждестранни списания.
- 4) Свѣдѣния за състоянието на лозята, вината, маточниците, вкоренилищата, овощията и пазаря на продуктите имъ.
- 5) Практически съвѣти.
- 6) Трибуна.
- 7) Хроника.
- 8) Въпроси и отговори.

Изданието е гарантирано.

Печатница К. Т. Мотазчиевъ — Плѣвнѣ.

вивать добрѣ само въ алкалична или съвсѣмъ слабо кисела срѣда. Освѣнъ това киселината спомага за по лесното отдѣляне на багрилната материя отъ кожицитѣ на зърната, и спомага сжщо за по бързото избистряне на червенитѣ или бѣли вина. Винаги е отъ полза да се увеличи киселината въ мѣстѣта, често пжти недостатъчна въ южнитѣ мѣстности. Киселината на ферментирующата мѣстъ никога не трѣбва да бжде по слаба отъ 10 гр. (изразена въ винена киселина). Въ противенъ случай тя трѣбва да се увеличи съ помощта на винена киселина или лимонтозу и по такъвъ начинъ да спомогне не само за нормалния ходъ на ферментацията, но и да запазва по късно виното отъ заболяване. Само слабитѣ на спиртъ и киселина вина сж нетрайни и изложени на заболявания, затова трѣбва винаги да се опрѣдѣля количеството на киселината и захарта въ мѣстѣта и да се извърши тѣхното добавяне прѣди ферментацията, въ случай, че се укажатъ въ недостатъчно количество.

Колкото се касае за постранныитѣ вещества, не влизащи въ състава на гроздената мѣстъ, много отъ тѣхъ силно влияять на виненитѣ ферменти. Такова едно антисептическо срѣдство, което често се употребява, въпрѣки това, че е врѣдно за здравѣто е салициловата киселина. Въ количество 0.02% тя затруднява ферментацията, а при съдържание 0.05% тя съвършенно я спира. Нейното употребление е забранено съ законъ въ всички европейски държави и замѣнено съ отличното и безврѣдно антисептическо срѣдство — *сѣристата киселина*.

Това е общоприетия антисептикъ, употреблението на когото само у насъ не е могло да се разпространи. Тя е газообразно силно задушливо вещество и се получава при горѣнието на сѣрата (кюкюрта). Тя е лесно разтворима въ водата и затруднява, а въ голѣмо количество прѣкръщава жизнендѣятелността, не само на винения ферментъ, но и на всички други организми живущи въ мѣстѣта причиняващи разни болестни измѣнения. Особено силно е нейното дѣйствие върху болестнитѣ ферменти, които и при слаба доза отъ нея прѣустановяватъ развитието си, като оставатъ надмощието на най добритѣ отъ виненитѣ ферменти, които силно се развиватъ. Когато сѣристата киселина е въ доза убийствена за болѣстнитѣ ферменти, тя причинява само едно замаивание на виненитѣ ферменти, които наскоро се съвзиматъ и добрѣ завършватъ ферментацията.

Съ вкарването въ мѣстѣта 10—20 гр. сѣриста киселина прѣди започването на ферментацията, получаватъ се вина по силно боядисани, съ по живѣ цвѣтъ, по лесно избистрящя се, вина по финни и главно не съдържащи никакъвъ болестенъ зародишъ, който да може да го развали. Особено е необходимо употреблението на сѣристата киселина, когато гроздето е въ лошо състояние; когато то е плесенясало, силно

нападнато отъ гѣбни болести, бито отъ градушка, загнило и др. Съ това срѣдство не само, че се прѣчистватъ всички болестни ферменти, но се и парализира дѣйствието на всички разтворими ферменти (диастози), които се намиратъ въ разваленото грозде, и които могатъ по късно да развалятъ виното, както е напр. случая съ прѣвръщанието на виното.

Отъ хигиеническа гледна точка сѣристата киселина вкарана въ мѣстѣта не е никакъ опасна за здравето. Само свободната сѣриста киселина намираща се въ виното, се чувства на языка и може да причини неразпдложение; но случаятъ не е такъвъ когато сѣристата киселина е вкарана въ мѣстѣта. Тогазъ една частъ отъ нея се комбинира съ нѣкоя отъ съставнитѣ части на мѣстѣта и става неврѣдима, а останалата се окислява и разлага прѣди даже ферментацията да е завършена. Консоматора нѣма какво да се страхува отъ тази практика. Напротивъ, той трѣбва да се радва ако по този начинъ се намали количеството на разваленитѣ вина у насъ, за да не консумираме болни, подправени съ простени и непростени срѣдства вина.

Полезната практическа доза отъ сѣриста киселина за ферментитѣ за да се получи една добра селекция отъ тѣхъ варира отъ 0 100 гр. до 0 200 гр. на литъръ, т. е. отъ 10 до 20 грама сѣриста киселина за хектолитъръ мѣстъ. Приема се, че убийствената доза за ферментитѣ е около 30 гр.

Нейното количество е по голѣмо или по малко въ зависимостъ отъ температурата на мѣстѣта и отъ други условия, които биха западнали или пъкъ силно възбудели ферментацията. Така при една температура на мѣстѣта по ниска отъ 20°, което е причина за бавния ходъ на ферментацията, убийствената доза за виненитѣ ферменти е по малка. Обратно при t° 25—30° тя се увеличава. Слѣдователно когато по една или друга причина температурата на мѣстѣта е по ниска отъ 20°, полезната доза ще трѣбва да се намали за да се избѣгне едно закъснение на врѣнието което е несъвмѣстимо съ нуждитѣ на винификацията.

Отъ нѣколкото форми, подъ които сѣристата киселина може да бѣде употребена, най добрата е тази чрѣзъ *метабисулфита*. Това е една бѣла кристалическа соль, която подъ влиянието на киселинитѣ на мѣстѣта се разлага и освобождава 50% сѣриста киселина, която се поглѣща отъ мѣстѣта и дѣйства така, както би дѣйствала сѣристата киселина получена отъ горѣнието на сѣрата. Обикновено полезната доза отъ метабисулфита, е 15 гр. на хектолитъръ, обаче когато гроздето е развалено по една или друга причина, както спомѣнахме по горѣ, дозата трѣбва да се увеличи на 20 гр. за хектолитъръ, за да се получи прѣчистване на всички болестни ферменти, които спѣватъ нормалния ходъ на ферментацията и сж причина за заболяване на виното. Това е единъ

незначителенъ разходъ отъ нѣкакви си 10—12 ст. за хектолитъръ вино, които винарътъ трѣбва да направи, ако иска да има добро и трайно вино.

Л. Кънчевъ.

Въ какво трѣбва да се изрази работата на специалистѣ и нѣкждѣ на агрономитѣ за правилното и бързото възобновяване на лозята.

(Рефератъ, четенъ отъ агрономъ-специалиста по лозарството при Ст. Загорската Подвижна Земл. Катедра Б. Ив. Бѣлчевъ на агрономическата конференция въ гр. Ст. Загора на 13 юни 1915 год.

Почитаеми Господа,

Унищожаването на лозята отъ филоксерата причини едно много чувствително разстройство на нашия стопански животъ. Държавата се лиши отъ значителни приходи, а на населението, въ много краища съ цвѣтущо лозарство, се отне главния поминѣкъ. Това положение, при твърдѣ благоприятнитѣ природни условия за развитието на лозарството и при гражданното значение на лозята, като култура, която засѣга тъй чувствително интереситѣ на значителна частъ отъ стопанското население, не можеше да продължи дълго.

Разрѣшаването на филоксерната криза, чрѣзъ въвеждането на американскитѣ лози, като единственото практически възможно срѣдство за възобновяването на пропадналитѣ лозя, се наложи и у насъ.

Държавата, чрѣзъ разни законодателни и административни мѣрки и чрѣзъ своятъ подготвенъ персоналъ, не закъснѣ да се яви, за да подпомогне и улесни населението въ тази нова и трудна работа.

Новото лозарство, за по голѣмата частъ отъ лозарския свѣтъ, донесе маса свършено нови работи и похвати:

- 1) Адаптацията,
- 2) Афинитета,
- 3) Облагородяването, като специална професия,
- 4) Системна рѣзитба,
- 5) Торенето и пр. и пр.

Господа колеги,

За да може новото лозарство да почива на здрави основи и възобновяването на лозята да влѣзе въ една активна фаза, необходимо е лозаритѣ да съзнаятъ неизбѣжната наложителностъ на слѣднитѣ условия:

- 1) Да се засажда за всѣка почва, най-подходящата подложка американска лоза;
- 2) Да се риголва правилно и евтино;

3) Да се засаждатъ само доброкачествени благородени лози — съ здрави и автентични подложки и добра спойка;

4) Да се банализира практиката на присаждането и засаждането на маточници, за да има евтенъ и изобилень материалъ за подборъ;

5) Редовно и правилно да се извършватъ всичкитѣ културни работи (чистене роснитѣ корени, рѣзитбата, копането, филизенето, кършенето и пр.);

6) Да се съзнае необходимостта отъ разумното торене;

7) Да се познаватъ разнитѣ болести на лозята и разумното приложение на срѣдствата за борба противъ тѣхъ.

Всичкитѣ горни условия сж неотмѣнно свързани едни съ други и изоставянето или опушението на което и да било отъ тѣхъ, въ послѣдствие ражда неуспѣхъ, който прѣдизвиква разочарования и колебливостъ, които сж най-сериозната прѣчка за успѣшния ходъ на възобновяването.

Напримѣръ:

Неуспѣхътъ е неминуемъ:

а) когато се засади ново лозе на нериголовано мѣсто;

б) „ „ „ „ „ съ неподходящъ сортъ;

в) „ „ „ „ „ съ неавтентичень материалъ;

г) когато се посади ново лозе съ долнокачественъ материалъ;

д) когато се изостави чистенето на роснитѣ жили отъ калема или пъкъ когато лозето се разсипва съ грубо и безсистемно рѣзане;

е) когато лозаря нехае къмъ болеститѣ на лозата, главно къмъ перноспората;

ж) лозаря ще се излага да купува винаги скѣпъ и негарантирвн материалъ, както въ автентичностъ, така и въ качество, ако не отдѣли — съразмѣрно съ капитала, когото смѣта да ангажира въ лозарство — извѣстно число декари отъ своята земя и си засади маточникъ и т. н. и т. н.

Прочие, схващайки добръ необходимостта отъ ясното разбиране и познаване на всичкитѣ горни условия отъ страна на лозаритѣ, какъ агрономътъ трѣбва да улесни тѣхното по-бързо и по-лесно асимилиране отъ самото население?

Начинитѣ и срѣдствата, съ които трѣбва да се въздѣйствува на лозаритѣ сж най-разнообразни.

Въ всѣки случай — какво направление, какъвъ ходъ ще вземе възобновяването на лозята, Г-да, до голѣма степенъ зависи отъ ржководящия персоналъ.

Всѣки агрономъ, оставень да интонира и направлява новото лозарство въ даденъ районъ, трѣбва да има ясна прѣдстава за начинитѣ и приомитѣ, въ които трѣбва да се изрази неговата дѣйностъ между населението за правилното и бързо възобновяване на лозята.

Въ свръзка съ цѣлѣта, която се прѣслѣдва въ даденъ моментъ и при извѣстни културни условия, дѣйността на агронома-специалистъ трѣбва да се изрази:

- 1) Въ проучвания лозарския видъ на района;
- 2) Въ бесѣди;
- 3) Въ сказки;
- 4) Въ курсове — продължителни или краткотрайни;
- 5) Въ масови демонстрации;
- 6) Въ демонстративни лозови стопанства — частни или държавни;
- 7) Въ екскурзии — локални или въ чужди райони и странство;
- 8) Въ изложби и премии;
- 9) Въ печатна пропаганда — списания, брошури, хвърчащи листове и пр.

Тѣзи 9 точки въ кратецъ прѣдставляватъ единъ комплектъ отъ сжщественитѣ похвати, чрѣзъ които агрономътъ ще се прояви като диригентъ въ възобновяването на лозята. Въ дѣйността си обаче, агрономътъ не може да постави рѣзко разграничение между отдѣлнитѣ начини на работа. Често пжти разнитѣ начини се свѣрзватъ, за да се добие нѣкой по-реаленъ резултатъ; по нѣкога даже единъ начинъ се явява като естествено послѣдствие на други.

Нека разгледаме послѣдователно, какво трѣбва да обхваща и какво може да се изрази при всѣки единъ отъ горнитѣ начини на агрономическа работа.

(Слѣдва).

Овощарство.

В. Стрибърни.

Беридба, опаковка и съхранение на овощнитѣ плодове.

За доброто използване на овощнитѣ плодове тѣзи три работи сж най-важнитѣ:

1. *Беридба.* Изкарването на доброкачественна пазарна стока зависи твърдѣ много отъ врѣмето и начина на беритбата. Беритбата започва съ узрѣването на плодоветѣ, а този моментъ е въ пълна зависимостъ отъ мѣстото, годината, овощния видъ и сортъ и здравословното състояние на дърветата. Отъ тукъ вече се вижда, че даването на едно опредѣлено врѣме за беритба е невъзможно, но за това всички овощия даватъ извѣстни признаци, които добрия наблюдател може много добрѣ да схване. Лошитѣ послѣдствия отъ една

прѣждеврѣменна беритба се състоятъ въ това, че овощията не сж още дораснали, нѣщо което върви най-бързо въ послѣднитѣ дни и съ това губятъ на тегло, вкусъ и трайностъ при съхранението. При кжсна беритба плодоветѣ окапватъ сами, нараняватъ се, а тѣзи които оставатъ губятъ своя вкусъ и не сж годни за транспортъ.

Тѣй като най-важни овощни видове, които лозаря може да произвежда оставатъ, крушитѣ, ябълкитѣ, прасковитѣ, сливитѣ, зарзалитѣ и черѣшитѣ, то ще приказвамъ само за тѣхъ.

При ябълкитѣ и крушитѣ трѣбва да различаваме беритба на лѣтни, есенни и зимни сортове. Како при единитѣ тѣй и при другитѣ, трѣбва да различаваме двѣ зрѣлости: 1. *дървесна зрѣлость*, т. е. момента когато беритбата трѣбва да почне и 2. *лагерна зрѣлость*, т. е. момента, въ който обранитѣ плодове сж най-вкусни за ядене. Признацитѣ на дървесната зрѣлость се състоятъ въ това, че плодоветѣ сж достигнали своята нормална голѣмина, ядкитѣ имъ въ повечето случаи биватъ вече черни и най-важното е, че отдѣлянето на плодоветѣ отъ клончетата заедно съ опашкитѣ става много лесно. Капането на плодоветѣ при най-слабия вѣтрецъ показва това най-добрѣ. Разликата въ врѣмето мѣжду дървесната и лагерната зрѣлость при лѣтнитѣ сортове се състои въ 1—2, рѣдко повече дни, при есеннитѣ тя е вече по-голѣма, а при зимнитѣ тя се състои въ мѣсеци. Като примѣръ може да ни послужи таблениа крушовъ сортъ Пасъ-красанъ, чийто дървесна зрѣлость настѣпва приблизително въ края на м. септември. По това врѣме плода има една непривлекателна външностъ, твърдъ е като камъкъ и неприятенъ вкусъ, но къмъ края на м. декември и първата половина на януари, значи слѣдъ като е пролежалъ около три мѣсеца, той придобива единъ хубавъ жълтеникавъ цвѣтъ, омеква и става извънредно деликатенъ на вкусъ.

При костилковитѣ овощия опрѣдѣлянето на зрѣлостта е по лесно, защото обагрянето и вкуса на плодоветѣ показватъ това най-добрѣ. Въ зависимостъ отъ употреблението, степента на узрѣването, както при сливитѣ тѣй и при черѣшитѣ, вишнитѣ, зарзалитѣ и прасковитѣ трѣбва да бжде различна. За приготвление на сладка, компоти и за изпращане, беритбата трѣбва да се извършва 1—2 дена прѣди пълното дозрѣване. За приготвление на ушавъ, мармелада, ракия и пр., плодоветѣ трѣбва да сж напълно узрѣли и да сж достигнали своето максимално задържане на захаръ. При лѣтнитѣ сортове ядкови овощия и при всички костилкови узрѣването не върви изведнажъ и за това беритбата се извършва послѣдователно въ нѣколко дена.

Самата беритба става по нѣколко начини — отъ ржка, чрѣзъ стрѣскване и брулене. Беритбата отъ ржка е най-добра и е важна при първокачественитѣ плодсве, прѣдначени за

сурово употрѣбление или за съхранение. Беритбата чрѣзъ стрѣскване се употрѣбява, когато плодетѣ сж прѣдназначени за бързо сурово употрѣбление или прѣработване. Най-лошо е бруленето, защото чрѣзъ него освѣнѣ дѣто поврѣждаме плодетѣ, но поврѣждаме много и дърветата. Този начинъ може да се употрѣби само при орѣхитѣ.

2. *Опаковка.* Овощнитѣ плодове особено на ябълкитѣ и крушитѣ могатъ да се продадатъ съ успѣхъ само тогава, когато тѣ прѣдставляватъ отъ себе си еднообразна и добрѣ опакована стока. Отъ тукъ вече се вижда, че като прѣдшествующа работа на опаковката се явява сортирането на плодетѣ. Изкарването на пазаря въ единъ и сѣщи кошъ плодове отъ разни сортове, различни по качества и пр., значително подбива цѣната и съ това общия доходъ значително намалява. Всички събрани плодове трѣбва непременно да бждатъ сортирани по сортове и слѣдъ това отдѣлнитѣ сортове на нѣколко качества.

За да достигнатъ сортиранитѣ вече плодове благополучно на опрѣдѣленото за тѣхъ мѣсто необходимо е спорѣдъ вида и качеството да бждатъ съотвѣтно опаковани. Чрѣзъ грижлива опаковка плодетѣ придобиватъ много по хубавъ изгледъ и ставатъ много по привлекателни, нѣща които на пазаря сж отъ голѣмо значение.

За всѣки единъ овощаръ, па и за цѣли овощарски крайща е твърдѣ важно, щото сждоветѣ за опаковка да бждатъ еднообразни. Съ това рекламата на стоката върви много по бързо. Отъ друга страна приготвлението на по-голѣмо количество еднообразни сждове не е така скъпо и транспорта е много по улесненъ. Изхождайки отъ гледището, че всѣки единъ производител трѣбва да бжде и добъръ търговецъ, то и опаковката на плодетѣ въ сждове каквито паднатъ подъ ржка като газени, захарни, кибритени и пр. сандѣци, кошници отъ различна форма и голѣмина и пр., въ рационалното овощарство си нѣматъ мѣстото.

Опаковката на I-во качественитѣ ябълки и круши трѣбва да става въ малки сандѣчета или здрави картонени кутии, които да не събиратъ повече отъ 10—12 кгр. плодъ. Както сандѣцитѣ тѣй и кутиитѣ трѣбва да бждатъ така направени, че прѣдварително да се поставятъ захлупкитѣ, а поставянето на дѣната става слѣдъ напълването. Слѣдъ като напълненото сандѣче се задѣни и обърне, първия редъ плодове, които могатъ да се наредятъ най-добрѣ, дохаждатъ отгорѣ и при отварянето това придава на пратката по-голѣма привлекателностъ. При нареждането всѣки плодъ по отдѣлно се свива съ хубава мѣка еднообразна хартия и всички мѣждини се изпълватъ стегнато съ мѣкъ талашъ.

При изпращане на плодове отъ II-ро качество се употрѣбаватъ сандѣци, които събиратъ 25 кгр., най-много 50 кгр.

плодове. Сандѣцитѣ се постилать съ чиста слама, нарежда се единъ редъ плодове, върху тѣхъ дожда единъ пласть слама, слѣдъ това втори редъ и така се продължава до попълването. Тукъ нѣма нужда отдѣлнитѣ плодове да се овивать въ хартия. При нареждането на крушитѣ първия редъ дожда съ опашкитѣ на горѣ, втория съ опашкитѣ на долѣ, третия пакъ съ опашкитѣ на горѣ и пр. Ябълкитѣ трѣбва да бждатъ така наредени, че слѣдъ като сандѣка е вече готовъ, всичкитѣ плодове да стоятъ съ опашкитѣ на долѣ.

Опаковката на третокачествени плодове става въ обикновенни върбови кошове.

Костилковитѣ овощия изискватъ много по голѣма грижа, особено при опаковката на първокачественитѣ плодове отъ праскови и зарзали. Плодоветѣ въ случая се берать 1—2 дѣня прѣди пълното узрѣване, овивать се по отдѣлно въ мека книга и се нареждатъ въ плитки сандѣчета или картонени кутии, разпрѣдѣлени на прѣградки. Въ всѣка прѣградка се поставя по 1 плодъ и мѣждинитѣ се изпълватъ съ чистъ памукъ. По долнокачественитѣ плодове се нареждатъ въ кошници, които да не събиратъ повече отъ 12—15 кгр. Дьното и странитѣ на всѣка кошница трѣбва да бждатъ изтлана съ лозови листи, праскови листа или други подобни меки материали.

Сливи за обикновено употребление, като се берать нѣколко дѣня прѣди дозрѣването и се насипватъ въ кошове събиращи около 20—25 кгр. могатъ много добрѣ да понесатъ нѣколко дневенъ транспортъ. По добритѣ таблени сортове се опаковатъ въ по малки кошници 5—10 кгр.

Опаковката на черешитѣ и вишнитѣ става пакъ въ добрѣ изтлани съ листа кошове, които събиратъ най-много 25—30 кгр.

3. *Съхранение.* Съхранението на плодоветѣ се отнася главно за къснитѣ сортове ябълки и круши, които не всѣка година могатъ да получатъ веднага слѣдъ беритбата добра цѣна. На всички е извѣстно, че прѣзъ зимата особено къмъ коледнитѣ празници плодоветѣ се диятъ и винаги плащатъ много добрѣ. Това нѣщо може да се използва отъ всѣки единъ овощаръ.

Плодоветѣ, които ще съхраняваме трѣбва да сж брани най-прѣдпазливо съ ржцѣ и да сж въ пълната своя дървесна зрѣлостъ. Мѣстото дѣто ще става съхранението се явява отъ първостепенна важностъ. Температурата тукъ трѣбва да бжде постоянна, да не пада подъ 0° и да не надминава 3—5° С; влагата трѣбва да е умѣрена; провѣтривостъта да не липсва и мѣстото да е тъмно. Високата температура и свѣтлината способствувать за по бързото узрѣване и съ това трайността на плодоветѣ намалява. Многогo влага прѣдизвиква загниването. Обикновеннитѣ изби, въ които казанитѣ условия се спазватъ слѣдъ като се изчистятъ отъ прѣдмети издаващи

разни миризми, могатъ напълно да се пригодятъ за цѣлѣта. Въ мѣста дѣто овошарството е силно развито или при по-голѣми овощни градини, направата на специални постройки за съхранение е една необходимостъ.

Прѣди да наредимъ плодоветъ въ хранилището, слѣдъ беритбата се оставятъ 8—14 дня разстлани на слама вънъ на нѣкое полу-сѣнчесто, провѣтриво мѣсто. Тукъ тѣ изпаряватъ голѣма частъ отъ своята вода и съ това ставатъ по-трайни. Слѣдъ щателна сортировка овощията се внасятъ въ помѣщението за съхраняване и се нареждатъ на една върху друга поставени етажерки и то ябълкитъ съ опашкитъ на долъ, а крушитъ обратно. Поставяне на повече пластове плодове не е за прѣпорѣчане, но ако сме принудени да направимъ това, тогава върху етажеркитъ и между отдѣлнитъ пластове трѣбва да се поставя чиста и безъ дѣхъ суха слама. Етажеркитъ се правятъ отъ тѣсни лѣтви, между които се оставя по 1—2 см. празнини за провѣтриване.

Прѣзъ врѣме на съхранението плодоветъ постепенно развиватъ своята арома, получаватъ по хубава окраска, месото омеква, става по приятно, захаръта се увеличава, а киселината намалява.

За доброто спазване необходимо е щото плодоветъ всѣки 10—14 дня да се прѣглеждатъ всички и най-малко загнилитъ веднага да се отстраняватъ.

При едно добро съхранение можемъ да имаме плодове до нови, но добрия търговецъ нѣма нужда да се стрѣми къмъ това, но да гледа да използва момента, а най-важния такъвъ си остава, коледнитъ празници

Една нова болестъ по дюлитъ у насъ. *)

Прѣзъ м. априлъ, настоящата година, получиха се въ станцията отъ петъ пункта въ България (Борисовградъ, с. Садово (Пловдивско), Търново, Кюстендилъ и Гюмюрджина) поврѣдени дюлеви листа. При микроскопическото изслѣждане установи се, че тѣ сж нападнати отъ една за първи пѣтъ констатирана въ страната гжба, извѣстна въ науката подъ името *Stromatinia Linhartiana* Prill. et Del. (*Sclerotinia Cydoniae* Schellenb.). Конидиевата форма на сжщата гжба е извѣстна подъ името *Monitia Linhartiana* Sacc.

Познаване на болестъта. Тази гжба, която напада послѣдователно листата и младитъ плодове на дюлата, е констатирана още прѣзъ 1892 год. въ Франция и Италия. Първитъ признаци на болестъта се забѣлѣзватъ въ края на м.

*) Заето отъ сп. Земледѣлие кн. 7.

априлъ. При влажно врѣме болѣстѣта се разпространява бързо и за нѣколко дена може да засѣгне най-малко $\frac{1}{20}$ отъ всички листа. Най-напрѣдъ гжбата напада долния край на листната петура, който граничи съ листната дръжка, като обхваща мѣстото около срѣдния нервъ. По-късно болѣстѣта се разпространява къмъ горния край на листа, като отива въ страни по страничните нерви. По тоя начинъ върху листата се явяватъ кафяви пѣтна, които се увеличаватъ постепенно. Тѣзи пѣтна нѣматъ правилно очертание и слѣдъ врѣме заематъ цѣлата листна петура. Върху горната страна на пѣтната, по продължение на нервитѣ, се явява нечистобѣлъ, възсизъ плѣснивъ повлакъ, състоящъ се отъ купчинки конидии (спори) на горѣпоменатата *Monilia*. Заболѣлитѣ листа издаватъ приятна и доста силна миризма, характерна на болѣстѣта.

Развитие на болѣстѣта. Ако направимъ напрѣченъ разрѣзъ прѣзъ единъ пунктъ на листа, гдѣто се забѣлѣзва сивия прашецъ, ще забѣлѣжимъ, че кутикулата тукъ-тамъ е издигната и разкъсана. Отъ разкъсаната частъ излизатъ броеници отъ валчести конидии, а подъ кутикулата се намира единъ видъ строма, състояща се отъ голѣми, тънкоствѣни клѣтки, стиснати една до друга. Тѣзи отъ тѣхъ, които излизатъ навънъ, носятъ именно горѣпоменатитѣ конидии.

Конидиитѣ сж валчести, когато сж скачени една за друга; разединятъ ли се, тѣ ставатъ яйцевидни или добиватъ формата на лимонъ. Отдѣлнитѣ конидии сж свързани съ особено вретеновидно тѣлце, нарѣчено *дизжункторъ*. Конидиитѣ кълнятъ, като образуватъ кжсо влакно, на края на което се образува една броеница отъ вторични спори. Конидиитѣ, прѣнесени отъ насѣкомитѣ върху муцунитѣ на пестицитѣ, кълнатъ, като даватъ кълнително влакно, което слѣдва стабълцето и достига яйчника, кждѣто се разклонява. Плодоветѣ се обръщатъ въ изсъхнала, безформена маса. Тѣ сж покрити съ гжстъ сивожълтеникавъ повлакъ, по което се познаватъ, че сж нападнати отъ тази паразитна гжба. Такива плодове се казватъ мумифоцирани. Дървета, на които листата сж нападнати отъ тая гжба, не даватъ почти никакви нормално развити плодове.

Мумифициранитѣ дюлеви плодове падатъ на земята, кждѣто прѣкарватъ зимата. Въ началото на пролѣтѣта, когато младитѣ листа започнатъ да се развиватъ, уцѣлялитѣ плодове се покриватъ съ апотеции.

Химениумътъ на апотециитѣ е образуванъ отъ торбички (аски), размѣсени съ парафизи отъ еднаква голѣмина. Торбичкитѣ сж цилиндрични и съдържатъ аскоспори, дълги 0.012 м. м. и широки 0.007 м. м. Тѣзи аскоспори при влага кълнятъ, като даватъ кълнително влакно, което може да проникне въ тъканитѣ на младия листъ или като образуватъ

малки валчести споридии, които разпространяватъ много бързо болестъта.

Искусственото заразяване на дялевитъ листа съ аскоспори успѣва, съгласно опититѣ, прѣдприети въ фитопат. лаборатория при агрономическия институтъ въ Парижъ.

Отъ казаното до тукъ явства, че болестъта се разнася прѣзъ лѣтото съ конидии, а прѣзимува върху муфициранитѣ болни, недоразвити плодове.

Отъ голѣмо значение за борбата противъ тази гжба е обстоятелството, че мицелтъ отъ листата прониква въ лѣтораститѣ, гдѣто прѣзимува. Слѣдната пролѣтъ може да зарази листата и да нападне даже жпкитѣ. Нападнатитѣ по тоя начинъ цвѣтове палатъ прѣждеврѣменно, за разлика отъ цвѣтоветѣ, инфибирани прѣзъ муцункитѣ, които даватъ муфицирани плодове.

Борба. Прѣпоръчватъ се слѣднитѣ срѣдства:

1. Събиране и изгаряне на болнитѣ, опадали или останали да висятъ, плодове късно прѣзъ есенъта.

2. Изрѣзване и изгаряне на клонетѣ и лѣтораститѣ, върху които листата сж заболѣли.

3. Прѣскане съ 2% бордолезовъ разтворъ прѣди разлистването и наскоро прѣди цвѣтѣнието. Съ това се цѣли да се избѣгне заразяването на листата и цвѣтоветѣ отвънъ.

4. Прѣскане на дялитѣ, ако се появи болестъта, съ 0.3—0.5% разтворъ отъ калиевъ сулфадъ (K_2S). Послѣдниятъ може да се достави отъ всѣка дрогерия.

Общи бѣльжски. Тази болестъ, за която се получиха прѣзъ настоящата година петъ съобщения, мисля, че е много по-разпространена у насъ и не рѣдко тя ще е причина за окапването на цвѣтоветѣ и намаление реколтата отъ дялитѣ. Прѣзъ тази година тя е нанесла поврѣди върху дялитѣ изъ лозята на Гюмурджина 90% като се е появила въ началото на м. априль. Въ с. Садово е причинила гниенето на дяловитѣ листа и цвѣтове; забѣлѣзана е на 17 априль. Споредъ съобщението на Търновската подвижна земл. катедра, която изпрати сжщеврѣменно материялъ, болестъта е била наблюдавана върху облагородена лѣсковска дюла на 17. IV т. г. Всички мѣстни дюли въ градината на Кюстендилското земл. училище сж били нападнати отъ сжщата гжба (16. IV), която причинила загуби 60%. Въ градината на Юрданъ Качаковъ въ Борисовградъ двѣ дялеви дървета за първи вжтъ сж били нападнати отъ нея. Поврѣдила е 30% отъ листата и едногодишнитѣ лѣтораста.

Считамъ за дългъ да благодаря на всички длѣжностни лица, които биха добри да изпратятъ материялъ за опрѣдѣление на болестъта. Литература: 1) А. С. Бондарцевъ. — Грибныя болѣзни культурныхъ растеній 1912 стр. 274; 2) А.

А. Ячевскій. — Ежегодникъ свѣдѣній о болѣзняхъ и пр., 6 год. — 1910, стр. 318; 3) Prof. Dr. G. Lindau. — Handbuch der pflanzenkrankheiten II т. 1908 г. стр. 287; 4) Ed. Prillieux — Maladies des plantes agricoles, II т., стр. 439; 5) Georg. Delacroix и An. Maublanc. — Maladies parasitaires, 1909 г. стр. 256.

В. Найденовъ.

Трибуна.

Отворено писмо

До Господина А. Кузмовъ
(Берковски държавен агрономъ).

Уважаеми Г-нъ Кузмовъ,

Прѣдставенитѣ отъ Васъ смѣтки, за лозята на Г. Илиевъ и Гр. Георгиевъ, въ брошурата Ви „Какъ трѣбва да работятъ специалиститѣ и агрономитѣ за бързото възобновяване на лозята“, не могатъ да се взематъ за база и по тѣхъ да се сѣди за доходността на лозята. Трѣбваше да прѣдставите смѣтките за всичкитѣ години, отъ започването плодovitостъта на лозята имъ и като се вземе срѣдната цифра на прихода, тогава ще се видеше „най-реално“ доходността отъ новитѣ лозя.

Не взимайте за норма само послѣдната 1914 г. когато гроздето е продадено по 43 л. 100 кила. Не толкова, неродовитостъта и другитѣ причини, изброени на страницитѣ 3, 4 и 5 въ брошурката Ви, сѣ причина за разочарованието на лозаритѣ, за да садятъ облагородени лози, а низкитѣ цѣни, при които се продава гроздето. Ние очакваме добри цѣни, отъ 35—40 лв. % кила грозде; но нашитѣ селяни, които сами обработватъ лозята си и не даватъ нито стотинка по тѣхъ, освѣнъ за варъ и синѣ камъкъ, продаватъ гроздето си още полоузрѣло по 17—20 л. % кила, съ което подбиватъ цѣната на гроздето и ние сме принудени да даваме нашето, — като по-узрѣло и по-доброкачествено, едва за 22—25 л. % кила и отъ дохода, не само че не мислиме за нѣкакви си амортизации на капитали и лихви, а едва прибираме толкова, колкото сме похарчили за обработването му прѣзъ годината.

За подбиването цѣната на гроздето, много спомагатъ и така нареченитѣ „Басамакчийски складове“ (складове за фалшиви вина); защото единъ склададжия като купи 2000—5000 кила грозде, продава цѣлата година съ десетки хиляди кила „натурални вина“ и хиляди кила „калоза ракия“ (джиброва), безъ да има кой и дума да му каже, отъ гдѣ този изворъ неизчерпаемъ на натурални вина и ракий, или стига да си е заплатилъ редовния патентъ.

Ето, тамъ е злото, Г-нъ Кузмовъ, за разочарованието на лозаритѣ и причината на бавното възобновяване на лозята; а не „недовѣрието въ новото лозарство и затвърдяването на това недовѣрие отъ зломѣрени лозари, които иматъ успѣхъ въ новото лозарство, но водими отъ мисълта да получатъ за по-дълго врѣме по-високи цѣни за гроздето си, криятъ постигнатитѣ успѣхи и пр.“ което е много казано, защото „маздракъ въ чувалъ не се крие“, казва пословицата; още повече, че смѣтката за доходността на новитѣ лозя е ясна:

1) За Гр. Георгиевъ 13,500 кила по 25 лева срѣдна цѣна	3375.00 лв.
Разходъ споредъ васъ	1860.00 лв.
Остава приходъ	1515.00 лв.
Или на декаръ 109.60 лв., а на 328.75 лева.	

2) За Георги Илиевъ 7300×25 лв.	1825.00 лв.
Разходъ споредъ васъ	1104 60 лв.
Остава приходъ	720 40 лв.
Или на декаръ 90 05 лв., а не 244 17 лева.	

При това да се не изпуска изъ прѣдъ видъ, че 1914 год. е била една *благоприятна година*, а не много неблагоприятна, както Вий я казвате; защото, въ 8 и 12 декара сж насадени (на разстояние отъ 130 м. — 1 40 м.) по 500 гижы въ декаръ, въ първото 4000, а въ второто лозе около 6000 гижы, които сж дали срѣдно по 2 кмла грозде, а това иде да потвърди, че годината е била благоприятна, а не „много неблагоприятна“; защото е редкостъ американскитъ лозя да даватъ повече отъ 2 кмла срѣдно, една на друга, при най-благоприятна година, иначе лозата би се изтощила, а отъ друга страна, щомъ е прѣродила, нѣма да даде доброкачествено грозде.

Неоспорима истина е, че лозята сж една отъ най-доходнитъ култури, но да се очакватъ, срѣдно годишно, баснословни приходи по 250—300 лева годишно на декаръ, е *невъзможно*, иначе, мнозина господа не биха стояли съ по 150—200 лв. мѣсечна заплата, а отдавна биха приложили своето знание на практика и ни дадатъ нагледенъ примѣръ за подражание.

Азъ се чудя, защо, Г-нъ Кузмовъ, не дадохте смѣтка за нѣкое лозе отъ Видинъ, гдѣто бѣхте нѣколко години наредъ и имавте възможността да съберете всички нуждни за това данни?

Прочее повтарямъ. голѣмо заблуждение е да се очакватъ чисти доходи по 200—300 лева на декаръ отъ американскитъ лози.

Въ заключение ще кажа че, лозаръ съ американско благородено лозе може да бѣде само този, който самъ го работи съ семейството си; а този който работи съ платени наемни работници, не трѣбва никога да залага капитала си въ садене на американско лозе, а ако иска за разнообразие и за опитъ, да го кажемъ, нека си насади 2000—3000 кютюка и тогава ще види „най-релефно“ чистия приходъ по 250—300 лв. на декаръ и заблуждението на злонамеренитъ лозари*.

Приемете увѣреніе въ почитанието ми къмъ Васъ.

Съ почитъ:

Видинъ

Г. Делиановъ — лозаръ.

5. Августъ, 1915 год.

Б. Р. Даваме мѣсто на настоящето отворено писмо, като си запазваме правото да се изкажемъ въ сл. кн., слѣдъ като ни отговори Г-нъ Кузмовъ отъ кждѣ е взелъ тая смѣтка за разхода и прихода на тия двѣ лозя, отъ книгитъ на тия лозари или той прѣдполага че сж такива. Сжщо нека бѣде добъръ Г-нъ Кузмовъ и ни съобщи, отъ кждѣ е взелъ тия цифри за опрѣдѣляне произволната стойностъ на 1000 1-во качествени съ идеална спойка облагородени укоренени лози, та ги искава отъ 58 лв. до 96 60 лв.

Хроника.

На задната корица на наст. книжка печатимъ имената на частъ отъ неплатилитъ до сега абонамента си и не повърнали изпратенитъ имъ 5 книжки. Нека най-сетнѣ разбератъ, че трѣбва да ни повърнатъ книгитъ или ни ги заплатятъ. На останалитъ ще помѣстимъ имената въ слѣд. книжка, ако до тогава не ни повърнатъ книжкитъ.

Тѣ се знаятъ!

Всички желаючи да посѣтятъ събора и изложбата на 5 и 6 септемврий въ гр. Ломъ ще се ползватъ съ 50 % намаление при пътуването, като се снабдятъ съ удостовѣреніе за тая цѣль — прибавено къмъ всѣка наст. книжка или изискатъ такова отъ редакцията на сп. „Лозарски Прѣгледъ“ — Плѣвскъ.

Извънредно общо събрание ще има Дружеството на Българскитъ пелинени-

ристи-лозари на 4 септемврий т. г. въ гр. Ломъ.

Лозарската опитна станция въ гр. Плѣвѣнъ тая пролѣтъ облагороди и постави на укореняване около 150,000 лози — нуждни ѝ за попълване на опитното си лозе. Вскренилището до сега е въ отлично състояние. Прогнозата на прѣхващане е много голѣмъ и лозитѣ сж запазени идеално отъ пероноспора.

Бесѣда по маната — пероноспората. Началника на Плѣв. лоз. опитна станция г-нъ Кр. Тополски, на 12 юлий е свикалъ лозаритѣ отъ града на бесѣда по маната. Слѣдъ като подробно имъ е описалъ болѣстѣта и срѣдствата за борба съ нея, съобщилъ имъ е най-новитѣ изучавания по нея.

Лозаритѣ сж останали много доволни и сж пожелали да бждатъ свиквани по-често на такива бесѣди.

Плѣвѣнски лозари 40—50 души, начело съ директора на Държ. Земледѣлска Катедра, г-нъ Юр. Илийчевъ и технико-лозари при сѣщата Д. Стояновъ на 22 августъ заминаха на екскурзия въ с. Сухиндолъ, за да разгледатъ лозята и кооперативната изба тамъ.

Ето примѣръ за подържаніе.

Агрономическитѣ конференции се състояха отъ 10 до 15 юлий. Чегени сж много реферати по земледѣлнето и отраслитѣ му и сж се изказали много мисли за подобрънието му.

Нека знае Търновската катедра, че дѣдо попъ отъ село Драгижево, Търновско, притежава 3 дек. лозе отъ сорта „Делавари“. Говори се, че е убеждавалъ селянитѣ да си засадятъ отъ него, като разбира се, той ще имъ продаде прѣчки — нѣщо забранено отъ закона.

Който иска да знае добротата на „Делавари“ нека прочете статията „Директния сортъ „Деливари“ отъ Ив. Валачевъ, кн. 5 отъ мин. год. на настоящето списание.

Обичаме да вѣрваме, че катедрата ще вземе нуждитѣ мѣрки за да запази селянитѣ отъ измама, а дѣдо попъ не ще си позволи това, което всѣки другъ би си позволилъ, но не и единъ кооператоръ като него. Ще слѣдимъ.

Наказани лозари. Много застраховани лозари тая година не сж си подновили описитѣ съгласно § 25 отъ за-

страхователнитѣ условия и Кооперативната банка имъ е задължила смѣтката по миналогодишнитѣ имъ описи. Прѣзъ лѣтото понеже на нѣкои е настанало промена въ реколтата, вслѣдствие изрѣсяване, пероноспора и др. въз основа на § 17 сж подали заявления въ опрѣдѣления срокъ за да имъ се намали доходния класъ

Банката на какво основание и съображения имъ е отказала това и имъ е поискала прѣминитѣ по доходн. класъ въ стария описъ, незнаемъ.

Но мислимъ, че Банката нѣма нито юридическо, нито морално право да постѣпи така и да налага единъ видъ наказания. Никадъ не е казано въ § 25 па и въ цѣлитѣ условия, че тия които не сж си подновили описа нѣматъ право по-сетнѣ съгласно § 17 да намаляватъ доходния си класъ, щомъ като настане промѣна въ реколтата на лозето. Като не имъ позволява да поставятъ лозето си въ подходящия доходенъ, класъ въ случай на градушка ще имъ плати ли по тоя класъ, когато самъ лозари признава, че неотговаря и съ какво право ще имъ откаже това, ако рѣче да не имъ плати.

Ето защо налага се, Банката да поправи тая си грѣшка, като удовлетвори въпроснитѣ лозари, защото така гласятъ условията задължителни не само за лозаритѣ, а и за Банката,

Редакцията е поискала отъ Банката обяснения и слѣдъ като ги получи ще се повърнемъ по-надлъжко.

Синъ камъкъ. Тазгодишното прѣскане на лозята противъ маната привършихме и съ задоволство може да се констатира, че тая година лозята въ болшинството си въпрѣки високата цѣна на синия камъкъ сж запазени много по-добъръ отъ миналата година.

Това се дължи до голѣма степенъ на Бълг. Земледѣлска Банка, която достави синъ камъкъ и го раздаде на сравнително низка цѣна. За това благодаримъ, но да видимъ какво ще правимъ до година. Въ страната едва ли ще се намѣри $\frac{1}{4}$ отъ нуждния синъ камъкъ, а ще е нуженъ още повече защото настигатъ и млади лозя.

Дългъ се налага на почитаемото Министерство на Земледѣлнето да потърси още сега синъ камъкъ и достави на лозаритѣ за да ги осигури и до година.

У С Т А В Ъ

на

Сухиндолската Лозарска Кооперация „Гъмза“.

(Утвърденъ съ опредѣление № 739 отъ 15. май 1915 год. на Севлиево. Окр. Сждъ, регистриранъ подъ № 80/III. Обнародванъ въ брой 131 на „Държавенъ Вѣстникъ“ отъ 13 юний 1915).

I. Наименование, цѣль, трайность и седалище.

Чл. 1. Възъ основа закона за кооперативнитѣ сдружavanja, се състави производително сдружаване подъ название „Сухиндолска Лозарска Кооперация „Гъмза“, съ неограниченъ капиталъ.

Чл. 2. Сдружаването почива на началата на взаимността, съ солидарна неограничена отговорность на всичкитѣ си членове.

Чл. 3. Сдружаването има за цѣль:

а) Да групира производителитѣ лозари въ Сухиндолъ за обща прѣработка и продажба на добитото отъ лозята на членоветѣ грозде, въ гарантирано натурално вино, ракия и др. произведения на лозата, като за тая цѣль построи собствена изба, съ всички нуждни приспособления.

б) Да подпомага разширението и подобрѣнието на лозарство-винарството, като се стрѣми да се прѣмахне всѣкаква фалшификация и имитация на вината, ракията и др. гроздови продукти въ страната.

в) Да работи да се основаватъ подобни сдружavanja и въ други лозарски центрове, които послѣ да се организиратъ въ общъ лозарско-винарски сѣюзъ.

г) Да реализира постоянни икономии за членоветѣ си лозари и за потрѣбителнитѣ кооперативни сдружavanja, клиенти на кооперацията.

д) Да върши общи доставки за всички прѣдмѣти, нуждни за лозарство-винарството, за смѣтка и рискъ на членоветѣ.

е) Да развива просвѣтно-културна и стопанска дѣйность, и да се грижи за умственото и нравствено развитие на членоветѣ си.

Чл. 4. Сдружението се основава за срокъ 100 години, считанъ отъ датата на окончателното му конституиране: (8 априлий 1909 год.).

Чл. 5. Седалище на сдружаването е Сухиндолъ, съ районъ цѣла България.

II. Капиталъ.

Чл. 6. Капитала на сдружаването е неограниченъ. Той се състои отъ:

- а) Дѣлове на членоветѣ;
- б) Резервенъ фондъ;
- в) Фондъ за общеполезни начинания.

Чл. 7. Дѣловетѣ биватъ основни и допълнителни.

Основниятъ дѣлъ е 50 лева, внесени веднага съ постъпването на члена или на срокове.

Допълнителнитѣ дѣлове сж по 10 лева на всѣки пълень декарь лозе, навършило третата си година, изплатени на срокове, по рѣшение на общото събрание.

Забѣлѣжка. Допущатъ се и повече допълнителни дѣлове, по рѣшение на общото събрание.

Потрѣбителнитѣ кооперативни сдружавания, клиенти на кооперацията, могатъ да притежаватъ до петъ дѣла отъ по 50 лева.

Чл. 8. Срѣщу внесения дѣловъ капиталъ членоветѣ получаватъ поимени дѣлове.

Основниятъ дѣлъ, както и внесенитѣ до края на годината допълнителни дѣлове, даватъ право на дивидендъ отъ началото на слѣдующата година, прѣди която сж били внесени.

Чл. 9. До като трае членството, дѣловетѣ не могатъ да се изтегляватъ, залагатъ или прѣхвърлятъ, освѣнъ по наслѣдство.

Чл. 10. Резервниятъ фондъ се образува отъ 10% отъ чиститѣ печалби, отдѣляни всѣка година. Той служи за покриване възможни загуби на сдружаването. Фонда за общеполезни начинания се образува отъ 5% отъ ежегоднитѣ чисти печалби, отъ подарѣци, завѣщания и др. и служи за прѣдприемане работи отъ обща полза въ крѣга на цѣлитѣ на сдружаването и за просвѣтно-културни цѣли.

Забѣлѣжка. По желание на дарителитѣ и по рѣшение на общото събрание, при сдружението може да се образуватъ и други специални фондове, непротиворѣчащи на устава и законитѣ.

Чл. 11. Резервния и др. фондове сж недѣлими. При ликвидация, съ тѣхъ се постъпва съгласно чл. 69.

Къмъ резервния фондъ се прибѣгва само въ крайна нужда и по рѣшение на общото годишно събрание.

Другитѣ фондове се използватъ съгласно вжтрѣшния правилникъ или рѣшението на общото събрание.

Чл. 12. За увеличение на капиталитѣ си, въ случай на нужда, по рѣшение на общото събрание, сдружението си служи съ заеми.

III. Членове.

Чл. 13. Членове на сдружаването биватъ всички пълнолѣтни и самостоятелни лозари производители на грозде и работници, наематели на лозя, жители на Сухиндолъ.

Чл. 14. За членове съ съвѣщателно право и съ право на участие въ чиститѣ печалби, съразмѣрно съ дѣловетѣ, се приематъ и потрѣбителни кооперативни сдружения, клиенти на кооперацията.

Чл. 15. Членоветѣ се приематъ отъ управителния съвѣтъ, по писмено заявление и по реда на чл. 15 отъ закона за кооперативнитѣ сдружавания.

Чл. 16. Не се приематъ за членове фалшификаторитѣ и имитаторитѣ на вина, ракии и др. продукти отъ лозата и лишениѣ отъ граждански и политически права.

Чл. 17. Членството се прѣкрятъва:

- а) По доброволно излизане;
- б) Съ изселване;
- в) Съ изключване и
- г) Съ смъртта.

Чл. 18. Напушане членството доброволно или чрѣзъ изселване, се допуша всѣкога, слѣдъ писмено заявление, четири седмици по-рано и когато члена си е уредилъ смѣткитѣ съ сдружението.

Чл. 19. Отъ сдружаването се изключватъ:

- а) Всѣки, който започне занятие или заработи противъ цѣлитѣ и интереситѣ на сдружението.
- б) Който не изпълнява устава и рѣшенията на общитѣ събрания и който съ отнискитѣ си въ живота подронва престижа на сдружението;
- в) Който се хване въ злоупотреба спрѣмо сдружението;
- г) Който падне подъ слѣдствие и бжде осъденъ на лишение отъ граждански и политически права.

Чл. 20. Прѣдложение за изключване се внася отъ управителния съвѣтъ, отъ контролния съвѣтъ и отъ $\frac{1}{10}$ най-малко членове, чрѣзъ писмено мотивирано заявление.

Чл. 21. Изключването се рѣшава отъ управителния съвѣтъ, при болшинство отъ $\frac{2}{3}$ на членоветѣ му, а се одобрява отъ контролния съвѣтъ.

Въ случай на несъгласие между контролния и управителния съвѣти, общото събрание рѣшава.

Чл. 22. На изключения се съобщава веднага писмено, подъ разписка или съ прѣпоръчано писмо, отъ управителния съвѣтъ. Отъ тогава изключеното лице прѣстава да бжде членъ, обаче, въ двуседмиченъ срокъ най-много той има право да се оплаче на общото събрание, чрѣзъ управителния съвѣтъ. Общото събрание, въ най-близкото си засѣдание, потвърждава или отхвърля изключването.

Чл. 23. Когато единъ членъ умрѣ, неговитѣ наслѣдници могатъ да продължатъ членството, ако поискатъ това писмено и ако отговарятъ на условията. При повече наслѣдници, членството се прѣдставлява отъ одного по пълномощно, за вѣрено отъ прѣдседателитѣ на управ. и контрол. съвѣти.

Чл. 24. Членоветѣ могатъ да се прѣдставляватъ въ общитѣ събрания и при всички други случаи отъ тѣхнитѣ: братя и сестри, бащи и майки, синове и дъщери, мжжъ или жена, живущи въ едно и сжщо сѣмейство, съ пълномощни завѣрени споредъ чл. 23. Упълномощенитѣ иматъ всички права на членове.

Чл. 25. Излѣзлитѣ членове нѣматъ право надъ резервния и др. специални фондове, както и надъ другитѣ имоти на сдружението. Но тѣ иматъ право да имъ се изплатятъ дѣловетѣ, членскитѣ вноски, ако иматъ такива и спечеленитѣ дивиденди, въ срокъ прѣдвиденъ въ чл. 29 отъ закона за кооперативнитѣ сдружавания.

Чл. 26. За задълженията на сдружението всички членове отговарятъ солидарно неограничено, съ всичкитѣ си движими и недвижими имоти.

Тая отговорностъ трае три години отъ датата на прѣкрътяване членството, по каквито и да било причини.

Чл. 27. Членоветѣ иматъ право:

а) Да участвуватъ въ общитѣ събрания съ рѣшающъ гласъ.

б) Да избиратъ и да бждатъ избирани;

в) Да правятъ прѣдложения досѣжно работитѣ на сдружението;

г) Да участвуватъ въ общитѣ покупки и продажби и да използватъ общи орждия и машини, по рѣшение на общото събрание и на управителния съвѣтъ;

д) Да получаватъ аванси срѣщу внесената стока;

е) Да внасятъ въ кооперативната изба цѣлото свое производство и то най много до 150 хектолитри вино или повече отъ това, по специални условия, приети отъ общото събрание, съ изключение на това що е опрѣдѣлено за домашна употреба.

ж) Да проучаватъ дѣлата на сдружението и да искатъ прѣписи отъ годишнитѣ равномѣтки, вѣдомости и пр.

Чл. 28. Членоветѣ сж длъжни:

а) Да изпълняватъ устава и правилника на сдружението и законнитѣ рѣшения на общитѣ събрания и управителния съвѣтъ;

б) Да не нарушаватъ интереситѣ на сдружението и неговитѣ рѣшения;

в) Да изплащатъ на врѣме дѣловетѣ си и др. задължения къмъ сдружението;

г) Да пазятъ единъ другиму интереситѣ си и тия на сдружението;

д) Да посѣщаватъ редовно общитѣ събрания;

е) Да бждатъ примѣрни и морални въ частния си животъ и въ отношенията помежду си и другитѣ;

ж) Да изпълняватъ всички тегоби, които по рѣшение на общото събрание или управителния съвѣтъ сж наредени или да заплащатъ опредѣлената такса срѣщу тѣхъ.

IV. Органи на сдружението.

Чл. 29. Органи на сдружението сж:

а) Общото събрание;

б) Управителния съвѣтъ;

в) Контролния съвѣтъ и

г) Директора.

Чл. 30. Общо събрание.

Чрѣзъ общото събрание членоветѣ упражняватъ всичкитѣ си права, които иматъ по отношение дѣлата на сдружението.

Общото събрание бива: редовно (годишно) и извънредно.

Редовното събрание бива едно въ годината. То се свиква отъ управителния съвѣтъ най-късно три мѣсеца отъ изтичането на дружествената година.

Ако управителния съвѣтъ не свика редовното събрание, десетъ дена по-късно, то се свиква отъ контролния съвѣтъ, а ако той не стори това — една десета отъ членоветѣ могатъ да поискатъ отъ надлежния окр. сждъ разрѣшение да свикатъ тѣ събранието. Въ послѣдния случай, въ поканата се споменува изрично, че събранието се свиква съ разрѣшението и одобренieto на сжда.

Чл. 31. Извънредно събрание се свиква всѣкога, когато е потрѣбно, отъ управителния съвѣтъ и отъ контролния съвѣтъ, когато той намѣри за необходимо. То се свиква безотлагателно и когато $\frac{1}{10}$ отъ членоветѣ поискатъ това. Послѣднитѣ поднасятъ писмено искането си на управителния съвѣтъ, като отбѣлѣзваатъ цѣлѣта и причинитѣ, поради които се иска свикването. Ако управ. съвѣтъ откаже, членоветѣ искатъ отъ окр. сждъ да ги опълномощи да свикатъ тѣ събранието.

Чл. 32. Общитѣ събрания се свикватъ съ писмена покана, срѣщу подписъ, най-малко осемъ пълни дни по-рано, безъ да се смѣтатъ днитѣ на засѣданието и издаване поканата. Поканата трѣба да съдържа всички въпроси, които има да се разглеждатъ отъ събранието.

Законни сж само тия рѣшения, които сж взети по въпроси отбѣлѣзани въ поканата. Изключение се прави само по прѣдложение за ново свикване на общо събрание, по

въпроси за отговорността на управителния и контроленъ съвѣти и за оставките имъ.

Чл. 33. Поканата се подписва отъ двама членове на управителния съвѣтъ, когато събранието се свиква отъ тоя съвѣтъ, отъ двама члена на контролния съвѣтъ, когато събранието се свиква отъ послѣдния и отъ всички членове, които сж искали събранието. Въ тая покана се отбѣлзва, че то се свиква съ разрѣшението и одобрѣнието на сжда.

Освѣтъ съ покана, за общото събрание се обявява съ афиши, барабанъ или въ мѣстнитѣ или други разпространени вѣстници, ако се види за нужно.

Чл. 34. Всички членове сж длъжни да присжтствуватъ на общитѣ събрания. Отсжтствующитѣ се глобяватъ за пръвъ пжтъ по 20 стотинки, а за всѣки послѣдующъ пжтъ прѣзъ годината — по 50 стотинки на засѣдание. Глобитѣ се заминуватъ въ приходъ на сдружението, къмъ фонда за общеползни начинания.

Болнитѣ, повиканитѣ въ сжда, въ войската, отсжтсвующитѣ отъ общината неподписавшитѣ поканата, както и тия които отсжтствуватъ поради скърбъ или радостъ въ сѣмейството, се освобождаватъ отъ глоба.

Списъка на глобенитѣ се държи на разположение на членоветѣ. Въ мѣсеченъ срокъ се приематъ писменни възражения, които се разглеждатъ и отхвърлятъ или уважаватъ отъ управителния съвѣтъ.

Чл. 35. Въ общитѣ събрания членоветѣ иматъ еднакви права и всѣки членъ има единъ гласъ.

Правото на гласуване се упражнява лично. Гласуването е задължително за всички присжтсвующи членове.

Чл. 36. Редовното (годишно) събрание се открива отъ прѣдседателя на съвѣта, който свиква събранието или отъ най-стария грамотенъ членъ, ако то се свиква отъ $\frac{1}{10}$ членове. Подъ тѣхно прѣдседателство се избира прѣдседателъ на събранието, а подъ прѣдседателството на тоя послѣдния — секретаръ и двама членове, които да приподпишатъ протокола.

Чл. 37. Извънреднитѣ събрания се прѣдседателствуватъ отъ прѣдседателя, подпрѣдседателя или членъ отъ тоя съвѣтъ, който ги свиква (показанъ отъ съвѣта) или отъ най-стария членъ, когато то се свиква отъ $\frac{1}{10}$ членове, а секретаръ и двама членове се избиратъ.

Чл. 38. Общото събрание е законно и може да взема рѣшения, когато присжтствуватъ по-вече отъ половината членове.

Ако на опрѣдѣления день и часъ не се явятъ потребното число членове, събранието се отлага за слѣдующия недѣленъ день, безъ покана. Събранието тогава рѣшава въпроситѣ поставени на дневенъ редъ, колкото членове да се явятъ.

Чл. 39. Рѣшенията на общитѣ събрания сж законни, когато сж взети съ вишегласие на присѣтствующитѣ членове. Въ случай на равногласие, болшинството бива на тази страна, къмъ която е гласувалъ прѣдседателя. При изборъ се тегли жребие.

Чл. 40. Гласуването става съ вдигане на ръка, а при изборъ — съ бюлетини. По искането на $\frac{1}{6}$ отъ присѣтствующитѣ членове, по нѣкои въпроси може да става поименно гласуване или тайно.

Чл. 41. Общото (годишно) събрание се занимава задължително съ слѣднитѣ въпроси:

а) Приема отчетитѣ на управителния съвѣтъ и доклада на контролния съвѣтъ: върху операцийтѣ, смѣткитѣ, баланса, печалбитѣ и загубитѣ прѣзъ отчетната година.

б) Избира управителенъ и контроленъ съвѣти, приема оставки и освобождава отъ отговорностъ членовѣ на тия съвѣти;

в) Измѣня и допълня устава;

г) Слива дружеството съ други, разтурва го и назначава ликвидатори;

д) Ризпрѣдѣля печалбитѣ и загубитѣ;

е) Гласува бюджета;

ж) Рѣшава за даване подъ сждъ членовѣтѣ на управителния и контроленъ съвѣти.

з) Въобще общото редовно (годишно) събрание рѣшава всички въпроси, които сж сложени на дневенъ редъ.

Чл. 42. Извънреднитѣ събрания се занимаватъ и взематъ рѣшения по всички въпроси неупоменати въ чл. 41, като:

а) Опрѣдѣля общата сума на заемитѣ, които може да дава и взема сдружението, лихвитѣ и пр.

б) Избира делегати за общи конгреси, рѣшава влизане или излизане въ съюзи, опрѣдѣля гаранции на служащитѣ;

в) Разглежда оплаквания противъ управителния и контролния съвѣти и тия на изключени членове;

г) Дава тълкувание на членове отъ устава и правилника и приема правилникъ за уредбата на сдружението и избата му;

д) Разгледва и рѣшава изобщо всички въпроси изъ живота на сдружението, които биха изникнали по инициатива на членовѣтѣ и управителния и контролния съвѣти.

Чл. 43. Рѣшението на общото събрание по измѣнение на устава и сливане дружеството съ друго или разтурването му, сж законни, ако за тѣхъ сж гласували $\frac{2}{3}$ отъ всички членове на сдружаването.

Ако въ събранието не се явятъ толкова членове, то се отлага за слѣдния недѣленъ день и тогава то може да рѣшава горнитѣ въпроси съ $\frac{2}{3}$ на присѣтствующитѣ членове.

Чл. 44. За всѣко засѣдание на общото събрание се държи протоколъ, записанъ въ специална протоколна книга,

завѣрена отъ Мировий сѣдия или нотариуса. Въ протокола се вписватъ имената на всички присѣжествуващи членове и подробно взетитѣ рѣшения. Този протоколъ се подписва отъ прѣдседателя, секретаря и двамата членове.

Прѣписъ или оригиналъ отъ всѣки протоколъ се изпраща веднага въ окр. сѣжд.

Чл. 45. Всѣки членъ има право да иска отъ сѣда отмѣненіето на извѣстно рѣшение на общото събрание, противно на закона или устава, въ течение на единъ мѣсець отъ деня на засѣданието. Той има право да се оплаква и да възразява противъ сдружението, ако вслѣдствие противни на закона или устава рѣшения е уврѣденъ въ своитѣ права. Това право се губи слѣдъ три години отъ датата на засѣданието.

Всѣки членъ има право да се присѣдинява къмъ жалбата на други членъ противъ рѣшението на общото събрание и да я поддържа въ сѣдилищата, макаръ подателя ѝ да я е оттеглилъ.

V. Управителенъ съвѣтъ.

Чл. 46. Управителниятъ съвѣтъ на сдружаването се състои отъ 9 души, избрани измежду членоветѣ, по тайно гласоподаване, отъ общото (редовно) годишно събрание.

Въ сѣщото събрание и редъ се избиратъ и трима допълнителни членове, които да замѣстятъ починалитѣ или излѣзлитѣ въ оставка членове.

Всѣка година управителния съвѣтъ избира измежду си: прѣдседатель, подпрѣдседатель, касиеръ и секретаръ.

Забѣлъжка. Прѣдседателя и въ негово отсъствие подпрѣдседателя сѣ прѣдставители на управителния съвѣтъ, касиера на паричната часть, а секретаря води дѣлата и протоколитѣ на управителния съвѣтъ.

Чл. 47. Членоветѣ на управителния съвѣтъ се избиратъ по за три години. Въ края на първата година излизатъ по жребие трима души, въ втората други трима отъ останалитѣ и въ края на третата останалитѣ трима. На излѣзлитѣ на мѣстото че избиратъ други. Излѣзлитѣ могатъ да бждатъ прѣизбрани.

Прѣзъ слѣдующитѣ години управителния съвѣтъ се подновява, като излизатъ всѣка година по редъ по трима, по реда на избирането имъ.

Ако нѣкой умрѣ или напустне прѣзъ годината или прѣди срока, той бива замѣстенъ отъ получившия най много гласове отъ допълнителнитѣ членове.

Забѣлъжка. Жребието се тегли отъ управителния и контроленъ съвѣтъ, най-малко една седмица прѣди събранието.

Чл. 48. Управителния съвѣтъ се събира на засѣдание най-малко единъ пѣтъ въ мѣсеца и винаги когато се яви нужда. Рѣшенията му сѣ законни при болшинство отъ членоветѣ му. Тѣ се записватъ въ специална протоколна книга и се подписватъ отъ присѣжествуващитѣ членове.

Засѣданията се свикватъ отъ прѣдседателя или отъ под-прѣдседателя, когато първия отсъствува.

Прѣдседателя е длъженъ да свика засѣдание и когато двама члена пожелаятъ това.

Рѣшенията си съвѣта взема съ болшинство. При равногласие рѣшава тая страна къмъ която е гласувалъ прѣдседателя.

Чл. 49. Управителния съвѣтъ има най-широки права при управлението на сдружаването, като се съобразява съ устава, правилниците, рѣшенията на общитѣ събрания и бюджета.

Той се грижи споредъ нуждитѣ: да събира, намѣства, урежда и експедира лозарскитѣ произведения. Той урежда начина, условията и цѣнитѣ на покупкитѣ и продажбитѣ. Той се грижи за съграждане и нареждане магазини, складове, клонове. Той лично или чрезъ свои пълномощници прѣдставява сдружението прѣдъ сѣдилищата, властитѣ, частнитѣ лица и на всѣкъждѣ и при всички случаи като: ищецъ, отѣтникъ, страна или контракторъ. Той назначава агенти, служачитѣ и ги управлява. Той извършва покупки и разни търговски сдѣлки съ срочни контракти и пр. При всичкитѣ си сдѣлки управителния съвѣтъ се съобразява съ сумитѣ прѣдвидени въ бюджета.

Когато стане нужда да се ангажиратъ изведнажъ суми по-големѣ отъ хиляда лева, въпроса се рѣшава отъ управителния и контроленъ съвѣти, въ съвмѣстно засѣдание. Заплатитѣ и фиксираниѣ суми въ бюджета правятъ изключение. За непрѣдвидени случаи се иска специално рѣшение отъ общото събрание.

Чл. 50. Управителния съвѣтъ може да делегира правата си на одного или нѣколко души изпомежду си или измежду членоветѣ на сдружението. Упълномощениятъ подписва сдружението, като пълномощникъ, но всѣкога подъ отговорността на управителния съвѣтъ.

Чл. 51. За сдружението се подписватъ:

а) Всички членове на управителния съвѣтъ, когато се сключва заемъ за смѣтка на сдружението и всички ангажменти на кооперацията, които надминаватъ три хиляди лева.

б) Двама членове на съвѣта, пълномощника или самъ директора при всички други случаи.

Забѣлъжка. Всички писма и документи отъ счетоводенъ характеръ, се приподписватъ и отъ счетоводителя.

Чл. 52. Управителниятъ съвѣтъ е длъженъ:

а) Да изпълнява точно прѣдписанията на закона за кооперативнитѣ сдружавания, наредбитѣ на устава и правилника и всички рѣшения на общитѣ събрания, когато не сѣ противни на устава и закона.

б) Да се грижи изобщо за напредъка на сдружението и за повдигане благосъстоянието на неговитѣ членове.

Чл. 53. Членовеѣ на управителния съвѣтъ служатъ бесплатно. Обаче, въ края на годината общото събрание може да гласува до 10% отъ годишнитѣ чисти печалби за тѣхно възнаграждение, което имъ се изплаща споредъ числото на засѣданията, въ което е участвувалъ прѣзъ годината всѣки членъ.

Чл. 54. Членовеѣ на управителния съвѣтъ сж солидарно отговорни за всѣка врѣда, която сж причинили на сдружението, на членовеѣ му и на трети лица, поради неизпълнение на длъжността си и прѣвишение на властѣта си.

Тѣ сж отговорни и тогава, когато сж изпълнили едно незаконно или противоуставно рѣшение на общото събрание.

VI. Контроленъ съвѣтъ.

Чл. 55. Постоянниятъ надзоръ върху управлението на сдружаването се упражнява отъ контролния съвѣтъ.

Контролниятъ съвѣтъ се състои отъ трима души, избрани отъ общото годишно събрание, по тайно гласуване, за три години. По реда на управителния съвѣтъ, той се подновява всѣка година.

Въ сжщото събрание се избиратъ и двама допълнителни членове.

Контролниятъ съвѣтъ изизбира помежду си прѣдседатель и секретаръ.

Членовеѣ на контролния съвѣтъ не трѣба да бждатъ въ родствени врѣзки съ тия на управителния съвѣтъ, до третя степенъ, при възходяща, низходяща и сѣребърна линия и до втора степенъ по сватовство.

Не може да бжде избранъ за членъ на контролния съвѣтъ излѣзлия членъ и на управителния съвѣтъ, до като не изтече една година отъ освобождението му отъ отговорность.

Ако нѣкой умрѣ или напустне прѣди срока, той се замѣстя отъ допълнителния членъ, който е получилъ най-много гласове.

Чл. 56. Контролниятъ съвѣтъ се събира на засѣдание всѣки три мѣсеца редовно и всѣкога, когато стане нужда, или когато двама членове поискатъ това. Засѣданието се свиква отъ прѣдседателя.

Рѣшенията на контролния съвѣтъ сж законни, ако при сжгствуваѣтъ болшинство отъ членовеѣ му. За всѣко засѣдание се държи протоколъ, който се подписва отъ при сжгствующитѣ членове.

Чл. 57. Контролниятъ съвѣтъ може да взема участие въ засѣданията на управителния съвѣтъ, било изцѣло, било по единъ, но всѣкога съ съвѣщателенъ гласъ.

Чл. 58. Членоветѣ на контролния съвѣтъ служатъ безплатно, но тѣ може да получаватъ възнаграждение, като управителния съвѣтъ.

Чл. 59. Длъжноститѣ на контролния съвѣтъ сж слѣднитѣ:

а) Слѣди за точното изпълнение на устава, закона и рѣшенията на общитѣ събрания на членоветѣ, отъ всички органи на сдружаването.

б) Провѣрява дѣлата и смѣткитѣ на сдружението, задължително всѣки три мѣсеца и когато намѣри за нужно.

в) Провѣрява годишната равномѣтка, вѣдомостъта за печалбитѣ и загубитѣ, отчетта, книгитѣ, документитѣ, цѣнноститѣ и др. операции и докладва съ писменъ рапортъ на общото редовно (годишно) събрание, за състоянието на сдружаването.

Безъ такъвъ рапортъ годишното събрание не може да взема никакви законни рѣшения по освобождението отъ отговорностъ управителния съвѣтъ по годишната равномѣтка и за разпрѣдѣление печалбитѣ и загубитѣ за изминалата отчетна година.

г) Свиква общото събрание, опрѣдѣля дневния му редъ, ако намѣри, че управителния съвѣтъ върши дѣйствия противни на закона или устава или забѣлжи нехайностъ или злоупотребуване, застрашавающи интереситѣ на сдружението.

д) Приема гаранции на длъжностнитѣ лица и ги изпраща за пазене въ кооперативната банка или общия съюзъ на кооперациитѣ.

е) Одобрѣва изключването на членове отъ сдружаването и изобщо върши всичко що го задължава закона за кооперативнитѣ сдружавания.

VII. Директоръ.

Чл. 60. Вжтрѣшното управление и изобщо административната работа на сдружението се повѣрява на директоръ, назначенъ отъ управителния съвѣтъ и одобряванъ отъ общото събрание, съ заплата по бюджета.

Директора се назначава измежду членоветѣ на сдружението или външни лица. Като делегатъ на управителния съвѣтъ, той привежда въ изпълнение рѣшенията на общитѣ събрания, тия на управителния и контроленъ съвѣти и бди за най правилното и точно изпълнение на устава и правилника и организира и ръководи стопанството на кооперацията.

Чл. 61. Директора е отговоренъ прѣдъ управителния и контроленъ съвѣти за реда и стопанството на сдружението.

Когато директора отсъствува, замѣстя го членъ отъ управителния съвѣтъ, по указание на послѣдния.

Забѣлжка. Когато директора не е членъ на управителния съвѣтъ, той участвува въ засѣданията на послѣдния, съ съвѣщателенъ гласъ.

VIII. Прѣдприятие.

Чл. 62. Относно направлението, развитието и организирането на общото прѣдприятие и дѣйността на отдѣлнитѣ му клонове, се произнася общото събрание.

Управителниятъ съвѣтъ приготвя за тая цѣль правилници, както и споредъ нуждата особени наредби за всѣки отъ клоноветѣ му. Тия правилници и наредби се одобряватъ отъ общото събрание.

До изработването на правилници, прѣдприетието се урежда по специални рѣшения на общото събрание, по прѣдставление отъ управителния съвѣтъ.

IX. Смѣтководство.

Чл. 63. Дружествената година започва отъ 1. септемврий и свършва на 31. августъ слѣдната година.

Управителния съвѣтъ трѣба веднага слѣдъ свършване годината:

а) Да опише и установи точно инвентаря, съ участието на контролния съвѣтъ.

б) Да се погриже за приключването на смѣтководнитѣ книги.

Баланса трѣба да съдържа:

А. Активъ.

- 1) Касовата наличностъ;
- 2) Цѣннитѣ книжа, които иматъ борсова стойностъ, да се показватъ най-много по борсовата цѣна въ врѣме на баланса;
- 3) Записитѣ отъ стоки;
- 4) Виното най-много до костумата цѣна;
- 5) Ракията най-много до 90% отъ продажната цѣна;
- 6) Останалитѣ стоки най-много до пазарната имъ цѣна, въ врѣме на баланса, но въ никой случай да не се излиза изъ костумата имъ цѣна;
- 7) Вземанията споредъ тѣхния родъ въ момента и споредъ тѣхната цѣна.
- 8) Недвижимитѣ имоти по инвентара, съ годишно погашение най-малко 2 1/2 % (два и половина).
- 9) Машинитѣ по инвентара съ намаление най-малко 10%.
- 10) Инструментитѣ и орджията по инвентара съ годишно погашение най-малко 15%.
- 11) Мобилитѣ по инвентара съ погашение най-малко 10%.

Б. Пасивъ.

- 1) Състояние капитала на членоветѣ (дѣловетѣ);
- 2) Резервния фондъ;
- 3) Специалнитѣ фондове и другитѣ резерви;

- 4) Дѣлговетѣ;
- 5) Непокрититѣ още общи разноси;
- 6) Не сигурни вземания.

Излишѣка на актива надѣ пасива образува чистата печалба, аа излишѣка на пасива надѣ актива — загубата на сдружението.

Отѣ сравнението на цѣлиятъ активъ съ цѣлиятъ пасивъ, получената печалба или загуба да се показва отдѣлно при приключиването на баланса.

Х. Разтурване, ликвидация.

Чл. 64. Разтурването и ликвидацията на сдружението става по реда и постановленията на закона за кооперативнитѣ сдружавания.

ХІ. Разни постановления.

Чл. 65. Чиститѣ печалби, въ края на годината или най-късно шестъ мѣсеца, се разпрѣдѣлятъ между членоветѣ така:

- а) 110% за резервенъ фондъ;
- б) 15% фондъ за общеполезни начинания и културно-просвѣтни цѣли;
- в) 85% за дивидендъ на дѣловетѣ, максимумъ до 6%, върху стойността имъ и за възнаграждение на управителния и контроленъ съветъ, както и на служащитѣ и чиновницитѣ, по рѣшение на общото събрание.

Забѣлѣжка I. Дивидендъ се плаща само на внесенитѣ дѣлове;

Забѣлѣжка II. Ако 85% отъ чиститѣ печалби даватъ повече отъ 6% върху дѣловетѣ на членоветѣ производители и членоветѣ потребителни кооперации и слѣдъ като се извади възнаграждението на управителния и контроленъ съветъ и персонала, остатѣка се разпрѣдѣля между членоветѣ производители съразмѣрно съ внесеното имъ прѣзъ годината грое.

Забѣлѣжка III. Дивидендитѣ на членоветѣ и на потребителнитѣ кооперации, по рѣшение на общото събрание и ако се има нужда, може да се оставятъ за извѣстенъ срокъ въ кооперацията, за усиляне на оборотнитѣ срѣдства. На тѣзи суми кооперацията плаща 6% годишни лихви.

Чл. 66. Сметкитѣ на членоветѣ се завѣрватъ съ стойността на виното имъ, като се смета 80% отъ опрѣдѣлената пазарна цѣна и въ края на годината, прѣди почване на приключиването, се завѣрватъ съ остатѣкъ 20%, ако кооперацията не е била принудена да продава на по-низки цѣни.

Забѣлѣжка. Цѣната на виното, качеството и пр. подробности, се опрѣдѣлятъ отъ общото събрание или споредъ правилника.

Членоветѣ получаватъ авансъ най-много 80% отъ сумата съ която са завѣрили сметкитѣ имъ, а остатѣка въ края на годината.

Ако прѣзъ годината не е имало достатѣчно продажба, плащане на остатѣка може да се отложи.

Чл. 67. Кооперацията продава въ брой, а въ изключителни случаи и на почекъ, при добра гаранция, най-много до три мѣсеци.

Чл. 68. Публикациитѣ си кооперацията прави въ кооперативнитѣ органи, въ държавенъ вѣстникъ или въ мѣстнитѣ вѣстници.

Чл. 69. Въ случай, че сдружението се разтуря, никой членъ нѣма право да претендира за подѣлба на фондоветѣ и имота на сдружението.

Имота на сдружението: движимъ и недвижимъ, земи, здания, инвентаръ, материяли, капитали и всичко друго, се прѣдава на Сухиндолската община, само за ползуване отъ него.

Приходитѣ отъ този имотъ ще служатъ да се устрояватъ мѣстни граждански прѣдприятия отъ солидаренъ характеръ, до когато се основе една нова кооперативна организация, пропита отъ сжщиятъ духъ и цѣли и която възприема всички основни положения на този уставъ. Тогава Сухиндолската община прѣдава подъ актъ всичко на новото сдружение.

Чл. 70. Всички непрѣдвидени обстоятелства въ този уставъ се разрѣшаватъ и регулиратъ отъ общитѣ събрания, възъ основа закона за кооперативнитѣ сдружавания и специалнитѣ наредби, основани на този законъ.

Чл. 71. За правилния вървежъ на сдружението, управителния съвѣтъ назначава нуждното число чиновници и служащи, съ заплати по бюджета или по рѣшение на общото събрание.

Чл. 72. Сдружаването има печатъ въ кръгла форма съ надписъ наоколо: „Сухиндолска Лозарска Кооперация „Гъмза“, а въ срѣдата гроздъ съ лозови листа.

Чл. 73. Особенъ правилникъ изработенъ отъ управителния съвѣтъ и одобренъ отъ общото събрание разяснява устава и урежда вжтрѣшната организация на сдружението.

Чл. 74. Настоящиятъ уставъ се прие отъ общото годишно събрание на членоветѣ въ засѣданието му на 8. мартъ 1915 год. Той отмѣнява досегашния такъвъ отъ 2. февруарий 1909 г. и измѣненията му отъ 2/V 1910 и влиза въ сила отъ вписването му въ търговския регистъръ и обнародването му.

Сухиндолска Лозарска Кооперация „Гъмза“

Управителенъ съвѣтъ:

Прѣседателъ: М. К. Вачковъ

Подпрѣседателъ: Т. Алъновъ

Касиеръ: К. В. Мънковъ

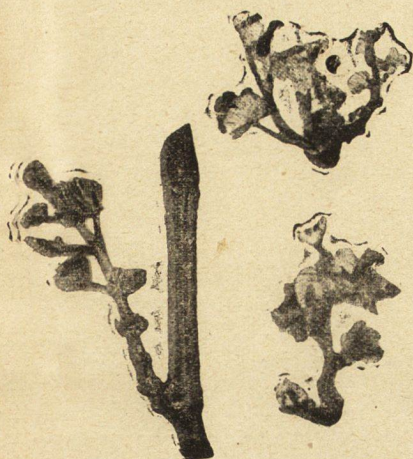
Секретаръ: Н. Т. Обрѣтинцевъ

Членове: { Григоръ Бѣлевъ
Василь Гитевъ
Алекс. М. Вачковъ
Д. Т. Драгиевъ
М. Деневъ

Контроленъ съвѣтъ:

Прѣседателъ: Г. К. Мънковъ

Членове: { Тод. П. Халачевъ
Р. Ганчевъ.

Фиг. 1. Пролѳтното заболяване на лозата отъ акаринозата

Фиг. 2. Акаринозата *Phylloxera vitis*, върху долната страна на лозовия листъ 50 пъти увеличена.

Фиг. 3. Резултатъ отъ пролѳтното лѳкуване на лозитѳ съ калциевъ сулфидъ; к. контролна лоза, в. излѳкувана лоза.

